

Interventie

Coach je kind

Erkenning

Erkend door deelcommissie Jeugdzorg en psychosociale/pedagogische preventie

Datum: 4 november 2022

Oordeel: Goed onderbouwd

De referentie naar dit document is: Aarts (1 september 2022).

Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Coach je kind'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Gedownload van www.nji.nl/jeugdinterventies.

Inhoud

Samenvatting	4
Doelgroep	4
Doel	4
Aanpak	4
Materiaal	4
Onderbouwing	4
Onderzoek.....	5
1. Uitgebreide beschrijving.....	6
1.1 Doelgroep	6
1.2 Doel.....	8
1.3 Aanpak	10
2. Uitvoering.....	21
3. Onderbouwing	24
4. Onderzoek	33
5. Samenvatting werkzame elementen	36
6. Aangehaalde literatuur	38

Samenvatting

Coach je kind richt zich op het bevorderen van een positieve sociaal-emotionele ontwikkeling en vermindering van probleemgedrag bij kinderen door de verbetering van opvoedvaardigheden en het zelfvertrouwen van ouders. De methode maakt ouders op laagdrempelige wijze bewust van hun opvoedtaak en de Nederlandse opvoedverwachtingen en biedt hen in de begeleiding herkenning en erkenning voor hun culturele en migratieachtergrond.

Doelgroep

Coach je kind is gericht op lager opgeleide ouders met een migratieachtergrond die spanning ervaren bij het opvoeden van hun 4- tot 18-jarige kind(eren) in de Nederlandse samenleving.

Doel

Het hoofddoel is bij ouders het zelfvertrouwen en de vaardigheden te versterken om hun kinderen in de Nederlandse samenleving op te voeden, teneinde bij de kinderen een positieve sociaal-emotionele ontwikkeling te bevorderen en probleemgedrag te voorkomen of verminderen .

Aanpak

De interventie Coach je kind betreft opvoedondersteuning aan huis. De interventie werkt bij ouders aan versterking van opvoedvaardigheden, opvoedbesef en zelfvertrouwen. Een gezinscoach met dezelfde cultuur- en taalachtergrond als de ouders ondersteunt de ouders vraaggericht en coachend. De probleemdefinitie van ouders is leidend. Ouders bepalen in samenspraak met de gezinscoach de doelen voor zover deze betrekking hebben op de opvoeding. Vervolgens wordt in het eerste deel van de coaching de situatie van de ouders zelf versterkt door empowerment en bewustwording. Het tweede deel van de coaching richt zich nadrukkelijker op opvoedvaardigheden. Aan het eind van de gehele coaching evalueert de coach met ouders of de doelen voldoende zijn behaald en ouders op eigen kracht verder kunnen. Als verdere ondersteuning nodig is, vindt doorverwijzing plaats of advisering voor vervolg.

Materiaal

Er is een tweedelige methodiekhandleiding:

Deel 1, 'Coach je kind, methodiekbeschrijving' is bedoeld voor uitvoerenden en behandelt stap voor stap de uitvoering van Coach je kind (Aarts, M., Mahdi-el Yakoubi, Salama, Salama & Stevens, 2021). Oorspronkelijke uitgave 2013.

Deel 2, 'Coach je kind, theoretische onderbouwing' behandelt de theoretische achtergronden van de problematiek en beargumenteert theoretisch de effectiviteit van de methodiek (Distelbrink, Pels, Tan & Aarts, 2021). Oorspronkelijke uitgave 2013.

Onderbouwing

Coach je kind wil lager opgeleide ouders met een migratieachtergrond ondersteunen die spanning ervaren bij het opvoeden van hun kinderen in de Nederlandse samenleving. Hiermee beoogt Coach je kind gedragsproblemen bij jeugdigen tegen te gaan die het gevolg zijn van opvoedspanning en -onzekerheid en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen te bevorderen. Door op laagdrempelige, cultuursensitieve wijze aan te sluiten bij de leefwereld, idealen en probleemdefinitie van ouders, en door te werken aan

empowerment en bewustwording ontwikkelt Coach je kind opvoedbesef, kennis, zelfvertrouwen en (opvoed)vaardigheden van de ouders als opvoeders. Via deze beïnvloedbare factoren werkt Coach je kind ten behoeve van de jeugdigen. In interventie Coach je kind ligt de nadruk op het opbouwen van vertrouwen met ouders en worden principes gehanteerd die bijdragen aan cultuursensitief werken. Bij het ontwikkelen van opvoedvaardigheden wordt gewerkt met methoden als Triple P positief opvoeden en Oplossingsgericht werken.

Onderzoek

Een procesevaluatie (Da Silva & Klawitter, 2020) leidde tot actualisering van de praktische handleiding Coach je kind waaronder de gebruikte formulieren. Verder is een aanvang gemaakt met de invoering van Routine Outcome Monitoring (ROM): de meting van cliëntervaring en doelrealisatie. In het kader van invoering van ROM is een inventarisatie gemaakt van veel gestelde hulpdoelen en is een lijst opgesteld met standaarddoelen (Visser, 2021). De lijst met standaarddoelen geeft houvast voor coaches in de dialoog met ouders als zij in samenspraak hulpdoelen bepalen.

1. Uitgebreide beschrijving

1.1 Doelgroep

Uiteindelijke doelgroep

Coach je kind is gericht op lager opgeleide ouders met een migratieachtergrond die spanning ervaren bij het opvoeden van hun 4- tot 18-jarige kind(eren) in de Nederlandse samenleving. Het kan bijvoorbeeld gaan om ouders die vanuit hun cultuur niet kunnen accepteren dat hun dochter een vriendje krijgt, maar niet weten hoe ze hiermee kunnen omgaan in Nederland. Ouders weten niet welke regels ze kunnen stellen, hoe ze die kunnen stellen en hoe ze kunnen bevorderen dat hun kind gewenst gedrag vertoont. De opvoedspanning die ouders ervaren kan ook gaan over alledaagse opvoedvragen of over milde gedragsproblemen bij hun kinderen, wanneer de opvoeding niet het gewenste resultaat heeft. Ouders weten bijvoorbeeld niet hoe ze hun kind kunnen bijsturen wanneer het opstandig is of milde gedragsproblemen vertoont. De ouders hebben behoefte aan begrip voor hun culturele achtergrond en positie als migrant en/of wijzen algemene (niet-cultuursensitieve) opvoedondersteuning af. Ze zijn vaak zorgmijndend en kunnen zelf de vertaalslag van cursus naar de eigen gezinssituatie moeilijk maken. Bij aanmelding en bij aanvang van de begeleiding uiten deze ouders wel spanning over de opvoeding, maar kunnen veelal (nog) geen specifieke opvoedvragen formuleren of concrete opvoedproblemen benoemen. Professionals zoals docenten constateren vaak al wel bij de kinderen milde gedragsproblemen die zij koppelen aan tekortschietende opvoedvaardigheden bij de ouders

Selectie van doelgroepen

Indicatiecriteria

Programmameider en gezinscoaches bepalen aan de hand van het Selectieformulier of Coach je kind voor het gezin een geschikte aanpak is. Het formulier wordt ingevuld op basis van de (mondellinge) aanmelding van, en informatieoverdracht over het gezin, door de ouders zelf of een doorverwijzer.

Coach je kind is bij uitstek een passend aanbod voor gezinnen die aan de volgende zeven voorwaarden voldoen. Voor gezinnen waarbij één of twee voorwaarden niet opgaan, waarbij bijvoorbeeld wel opvoedspanning is meer geen gedragsproblematiek bij kinderen, kan Coach je kind toch geschikt zijn.

- 1) Ouders voelen zich niet thuis bij de in de Nederlandse hulpverlening gebruikelijke wijze van verwijzen en praten over gezinsproblemen.
- 2) De ouders zijn laagopgeleid. Dit betekent dat zij alleen basisonderwijs, vmbo, of mbo niveau 1 hebben gevolgd of geen onderwijs hebben genoten (in Nederland of land van herkomst).
- 3) Het gezin heeft een migratieachtergrond.
- 4) Ouders ervaren spanning bij de opvoeding, blijkend uit één of meer van de volgende aanwijzingen:
 - a) ouders zeggen veel spanning, machteloosheid of onzekerheid te ervaren bij de opvoeding, zich geen raad te weten, en/of
 - b) ouders melden niet zelf dat zij spanning, machteloosheid of onzekerheid ervaren bij de opvoeding, maar de opvoedspanning bij de ouders wordt gesignaleerd door een beroepskracht (interne begeleider op school, zorgcoördinator of wijkteam jeugd). De beroepskracht merkt spanning op bij ouders, of signaleert dat het ouders niet lukt hun kind te sturen, corrigeren en/of ondersteunen;

- c) een kind vertoont zorgelijk gedrag, maar ouders erkennen de problemen niet, of reageren er niet op. Ouders kunnen desalniettemin bereid zijn tot deelname aan Coach je kind om hun opvoedtaak te verlichten of de ontwikkelingskansen van hun kind te verbeteren.
- 5) Aanpak van de opvoedspanning vergt erkenning van de culturele achtergrond en de migrantenpositie van ouders blijkend uit één of meer van de volgende aanwijzingen:
 - a) ouders of doorverwijzers benoemen als (mede)oorzaak van opvoedspanning of -problemen het verschil tussen Nederlandse opvoedidealen en hun herkomstcultuur met bijbehorende opvoedidealen.
 - b) ouders hebben, naar eigen zeggen of volgens een beroepsmatige doorverwijzer, moeite om opvoeding volgens de eigen cultuur en die naar Nederlandse normen te combineren;
 - c) doorverwijzer wijst de migrantenpositie, het weinig geïntegreerd zijn, het gebrek aan kansen en/of de frustraties over de migrantenpositie aan als oorzaak van problemen met opvoeden.
- 6) Er is sprake van een gebrek aan inzicht en/of aan competenties bij de ouders om gebruik te maken van bestaand aanbod en dit te vertalen naar de eigen situatie, blijkend uit één of meer van de volgende aanwijzingen:
 - a) ouders hebben, naar eigen zeggen, weerstand tegen het gebruik van algemene, niet cultuursensitieve voorzieningen;
 - b) ouders hebben, naar inschatting van een professionele doorverwijzer, te weinig competenties om een cursus te volgen en inzichten daaruit thuis toe toepassen (laag opleidingsniveau, weinig bewustzijn);
 - c) algemene voorzieningen bleken in de praktijk voor deze ouders ontoegankelijk of te hoogdrempelig, niet toereikend, of niet aan te sluiten (uitval).
- 7) Er is sprake van milde gedragsproblematiek bij de jeugdige(n). We spreken van gedragsproblemen als een kind zich dwars en opstandig gedraagt, gauw geprikkeld is en driftig wordt, anderen ergert, antisociaal gedrag vertoont of zich agressief gedraagt; het kind, de ouders of de omgeving er nadelige gevolgen van ondervinden; en het gedrag minstens enkele maanden duurt (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.).

Contra-indicatiecriteria

Coach je kind is niet geschikt voor gezinnen waarbij de problemen op een ander vlak liggen of te zwaar zijn.

Contra-indicaties zijn:

1. het gezin heeft ernstige problemen die eerst opgelost moeten worden zoals ernstige psychische problemen van ouders, huiselijk geweld of verslaving van ouders, (de problematiek is te zwaar);
2. het gezin is al bekend bij de hulpverlening en ontvangt al geïndiceerde hulp bij de opvoeding; (De inzet van Coach je kind naast een ander opvoedprogramma is wel mogelijk, maar niet aan te bevelen vanwege mogelijke overbelasting van het gezin. Coach je kind kan wel in gedwongen kader worden uitgevoerd.)
3. het risico bestaat dat door de inzet van Coach je kind de veiligheid van één van de gezinsleden of de coach in gevaar komt (bijvoorbeeld eengerelateerde dreiging);
4. de ouders wijzen hulp volledig af;
5. het kind heeft een ernstige verstandelijke of lichamelijke beperking;
6. er is sprake van ernstige ontwikkelingsproblemen bij het kind;
7. er is sprake van suïcidaliteit bij het kind;
8. het kind woont (een groot deel van de tijd) niet thuis;
9. er is sprake van ernstige gedragsproblemen. We spreken van ernstige gedragsproblemen wanneer de omgeving van het kind ernstige nadelige gevolgen

ondervinden door de gedragsproblemen en de problemen langer dan een jaar aanhouden.

Betrokkenheid doelgroep

De doelgroep is betrokken geweest bij de ontwikkeling van Coach je Kind. Er zijn destijds groepsgesprekken gevoerd met migrantenouders om hun behoeften aan opvoedondersteuning en hun specifieke wensen te verkennen. Mede hierop gebaseerd is Coach je Kind ontwikkeld. Daarnaast wordt de doelgroep betrokken bij de voortdurende doorontwikkeling van Coach je kind via de jaarlijkse cliëntenraad. De cliëntenraad komt minstens één maal per jaar bijeen, ook als onderdeel van kwaliteitszorg van de jeugdhulp (volgens ISO 9001). In 2020 vond de jaarlijkse bijeenkomst tevens plaats in het kader van de procesevaluatie.

In een bijeenkomst van een cliëntenpanel wordt zowel aandacht gegeven aan wat goed gaat en door ouders wordt gewaardeerd, als aan wat beter kan. De punten waarover ouders tevreden zijn, zoals inzet van gezinscoaches met zelfde taal, cultuur en/of migratieachtergrond, maken duidelijk welke elementen van de interventie behouden en gewaarborgd moeten worden in het kader van kwaliteitsbewaking. Aandacht voor het welzijn van ouders werd ook genoemd als sterk, te behouden aspect.

Ook komen aanvullende wensen van ouders aan bod. Zo kwam de wens naar boven van lotgenoten-contact. Een deel van de ouders aan wie Coach je kind is geboden, waardeert de ontmoeting met andere ouders. Deze ontmoeting beleven zij als sociale steun, het helpt hun moeilijkheden te overwinnen. Ze voelen zich meer gesteund, en kunnen zich als opvoeders verder ontwikkelen. Sipi wil dergelijke ontmoetingen dan ook jaarlijks aanbieden. Daarnaast beveelt Sipi het houden van een cliëntenraad als onderdeel van kwaliteitsbewaking aan.

Kinderen vanaf 12 jaar uit gezinnen die Coach je kind ontvangen worden ook gevraagd naar hun tevredenheid met de geboden hulp. Sipi legt actief de Cliëntervaringsmonitor (CEM+) voor aan jeugdigen en bevordert hun respons. Hieruit blijkt dat zij de hulp met gemiddeld een 8,1 waarderen. Als de ervaringen van jongeren hiertoe aanleiding nemen we hun inhoudelijke bevindingen mee in de doorontwikkeling van Coach je kind.

1.2 Doel

Hoofddoel

Het hoofddoel is bij ouders het zelfvertrouwen en de vaardigheden te versterken om hun kinderen in de Nederlandse samenleving op te voeden, teneinde bij de kinderen een positieve sociaal-emotionele ontwikkeling te bevorderen en probleemgedrag te voorkomen of verminderen.

Subdoelen

Doelen voor de doelgroep: ouders

Individuele ouderparen/ ouders kiezen voor werkdoelen die per gezin persoonlijk en specifiek geformuleerd zijn. Deze werkdoelen zijn gekoppeld aan één of meer van de volgende subdoelen op ouderniveau:

Subdoel 1

Ouders kennen de gangbare Nederlandse opvoednormen en voorzieningen en kunnen verschillen benoemen met hun eigen opvoednormen.

Ze hebben opvoedbesef, ze weten dat zij als ouders primair verantwoordelijk worden gehouden voor de opvoeding en niet de school of de overheid, en dat opvoeden niet alleen voeding en verzorging inhoudt, maar ook aandacht geven, stimuleren en begrenzen. Ze weten dat het in de Nederlandse samenleving de norm is om gedrag niet te corrigeren door te dreigen of schreeuwen, maar door uitleg en onderhandeling. Ook weten ze dat in Nederland in onderwijs en wetgeving verwachtingen en regels verankerd zijn over gedrag en verantwoordelijkheden van ouders tegenover hun kinderen.

Subdoel 2

Vader en moeder dragen beiden bij aan de opvoeding en praten er samen over.

Blijkt als vader actiever is in de opvoeding en bijvoorbeeld als beide ouders samen met elkaar praten over de opvoeding van de kinderen.

Subdoel 3

Ouders kunnen verwoorden wat zij belangrijk vinden in de opvoeding en hoe en met welk opvoedgedrag ze dit willen bereiken.

Ouders vertellen bijvoorbeeld dat ze willen dat hun kind een goede moslim wordt of dat hun kind respect betoont aan ouderen, en dat ze dit willen bereiken door samen met het kind naar de moskee te gaan, of het gedrag voor te leven.

Subdoel 4

Ouders onderhouden een positieve ondersteunende en stimulerende relatie met hun kind

Blijkt bijvoorbeeld als ouders dagelijks met hun kind praten, het begrip tonen en aandacht geven aan wat hun kind doet.

Subdoel 5

Ouders hebben zelfvertrouwen als opvoeders en voelen minder opvoedspanning.

In de beginfase wordt verkend wanneer en over welke aspecten van opvoeden ouders zich gespannen voelen. Vervolgens wordt het doel bepaald: wanneer of waarover ouders zelfvertrouwen willen ervaren.

Bij het vaststellen van doelrealisatie verduidelijken ouders aan de hand van hun eigen ervaringen de groei van zelfvertrouwen of handelingsbekwaamheid en/of de afname van opvoedspanning.

Subdoel 6

Ouders hebben bepaalde zelfgekozen opvoedvaardigheden verbeterd, kunnen bijvoorbeeld hun kinderen beter steunen en (geweldloos) bijsturen.

Blijkt bijvoorbeeld als ouders vertellen hoe zij aan hun kind regels uitleggen of de achtergronden van goed en kwaad. Blijkt ook als ouders in interactie met hun kind begrip tonen, vragen waarom het iets doet, naar het kind luisteren en de eigen mening van het kind respecteren.

Subdoel 7

Ouders vinden een eigen opvoedstijl waarin zij elementen uit hun culturele achtergrond combineren met elementen uit Nederlandse opvoeding.

Subdoel 8

Ouders maken zo nodig gebruik van voorzieningen voor opvoedondersteuning.

Dit blijkt bijvoorbeeld als ouders kunnen vertellen op welke plekken opvoedondersteuning en advies beschikbaar is en als ze vertellen hoe zij wel om raad vragen of hulp zoeken op het consultatiebureau of op school.

Subdoel 9

Ouders houden contact met een (in)formeel netwerk rondom de opvoeding.

Blijkt bijvoorbeeld als ouders praten met docenten /of informele contacten buiten het gezin over de opvoeding en het opgroeien van de kinderen, of als ze advies inwinnen bij opvoedvragen.

Aan het einde van het traject wordt bepaald of de gestelde doelen zijn behaald met behulp van de Goal Attainment Scale. Er wordt bij ieder gesteld doel gekeken of het doel volledig behaald is, deels behaald is, of de situatie gelijk is gebleven, of is verslechterd.

1.3 Aanpak

Opzet van de interventie

Het coachingstraject van Coaching je kind is een gestructureerd en doelgericht proces, waarbij de coach op interactieve wijze de gecoachte ouder/opvoeder aanzet tot effectief gedrag door bewustwording en persoonlijke groei, het vergroten van zelfvertrouwen en het exploreren, ontwikkelen en toepassen van eigen mogelijkheden en opvoedvaardigheden. De begeleiding van Coach je Kind vindt plaats bij de gezinnen thuis op tijden die passend zijn in het gezin. De interventie duurt gemiddeld 46 weken, waarbij er gemiddeld 23 huisbezoeken plaatsvinden. Daarnaast is er een periode van nazorg van 3 maanden.

Coach je kind is opgebouwd uit vijf fases, namelijk: de startfase, de veranderingsfase (coachingsfase a en b) en de fase waarin de gezinscoach de hulp afbouwt en afscheid neemt. In deze paragraaf lichten we de fasering van Coach je kind toe. De vijf fasen worden van links naar rechts getoond in onderstaande tabel. Om Coach je Kind uit te voeren, is het van belang dat het gehele traject gevolgd wordt. Alle fasen worden doorlopen. De mate waarin de verschillende ondergenoemde kernelementen aan de orde komen, hangt af van de hulpvraag en hulpdoelen in een gezin. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie met ouders is altijd een essentieel kernelement.

Kernelementen	Fasen				
	Verkenningfase	Coachingsfase a	Coachingsfase b	Afsluiting en evaluatiefase	Nazorg en monitoring
Vertrouwensrelatie tussen ouders en coach					
Ouders eerst					
Vraaggericht werken					
Coachen i.p.v. adviseren en trucs leren					
Observeren					

Informereren over Nederlandse opvoedverwachtingen					
Beide ouders betrekken bij de opvoeding					
Bewustwording					
Empowerment					
Werken aan opvoedvaardigheden					
Brugfunctie					

Tabel 2. Accenten van de kernaspecten in Coach je Kind

Meest belangrijk	Belangrijk	Voorwaardenscheppend	Niet belangrijk
------------------	------------	----------------------	-----------------

Voorfase van signalering en aanmelding (niet in tabel)

Iemand in de buurt van een gezin, vaak een beroepskracht, signaleert dat ouders hulp nodig hebben en leidt of verwijst hen naar uitvoerders van Coach je kind.

Verkenningfase

In de verkenningfase legt de gezinscoach in enkele huisbezoeken op laagdrempelige wijze contact met de ouders en begint met het aangaan van een vertrouwensband. Dit wordt gedaan door eerst een vertrouwensband op te bouwen met de ouders en het gezin te leren kennen. Hierbij wordt er aandacht besteed aan hoe de ouders zelf zijn opgegroeid en opgevoed (bijvoorbeeld in het land van herkomst) en hoe het nu gaat met opvoeden in Nederland. Op deze manier wordt het kernprobleem duidelijk en kan er rekening worden gehouden met de culturele achtergrond en de (gevolgen van de) migratiegeschiedenis van de ouders. Samen worden vervolgens de problemen geformuleerd, en op basis daarvan de doelen opgesteld.

Coachingsfase A: bewustwording en empowerment

In de eerste coachingsfase (6-8 afspraken) worden ouders bewustgemaakt van het opvoeden van kinderen in de Nederlandse samenleving met behoud van eigen opvoedidealen en -praktijken. Hierbij wordt gewerkt aan empowerment, waarbij er een keerpunt is van machteloosheid naar verantwoordelijkheid in de opvoeding.

Coachingsfase B: opvoedvaardigheden

De tweede coachingsfase (8-10 afspraken) richt zich nadrukkelijker op het aanleren en oefenen van opvoedvaardigheden. Dit wordt gedaan aan de hand van meerdere werkvormen, zoals kleine opdrachten die de ouders (tussentijds thuis) moeten uitvoeren en rollenspelen. Wanneer de ouders groeien in hun opvoedvaardigheden, worden volgens de planning van het traject de duur en de frequentie van de huisbezoeken gaandeweg langzaam afgebouwd.

Afsluiting en evaluatie

Aan het eind van de gehele coaching evalueert de coach met ouders of de doelen voldoende zijn behaald en ouders op eigen kracht verder kunnen. Als verdere ondersteuning nodig is, vindt doorverwijzing plaats of advisering voor vervolg.

Nazorg en monitoring.

Gedurende maximaal drie maanden wordt het welbevinden van het gezin gemonitord en vinden telefonische coaching momenten plaats.

Gedurende de hulp is veiligheid een belangrijk punt van aandacht. Wanneer de veiligheid in het gezin in het geding is wordt er een risicotaxatie gedaan aan de hand van het Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid (LIRIK). Bij vermoedens van geweld wordt de Meldcode voor Huiselijk Geweld en Kindermishandeling gevolgd.

Inhoud van de interventie

Coach je kind is opgebouwd uit vijf fases namelijk: de startfase, de veranderingsfase (coachingsfase A en B) en de fase waarin de gezinscoach de hulp afbouwt en afscheid neemt. In deze paragraaf lichten we de fasering van Coach je kind toe. De fasen zijn een gestructureerd en doelgericht proces, waarbij de coach op interactieve wijze de gecoachte ouder/opvoeder aanzet tot effectief gedrag door bewustwording van effectief en ineffectief gedrag in de opvoedsituatie (coachingsfase A.) Vervolgens wordt in coachingsfase B met vertrouwen en verkregen inzicht gericht gewerkt aan het leren en oefenen met (opvoed)vaardigheden om het gewenst gedrag te stimuleren.

Hoewel de fasering door het belang van aansluiten bij gezinnen niet altijd chronologisch verloopt (soms is in een gezin terugkeer naar een eerdere fase nodig of vindt er tijdens de veranderingsfase nog een analyse plaats), maakt de uitleg van de fasering de hulpverlening wel inzichtelijker voor gezinsleden. Op deze manier is voor hen duidelijk in welke fase er wat van hen verwacht wordt en wat zij kunnen verwachten van de gezinscoach. Daarnaast maakt een fasering duidelijk dat de hulpverlening eindig is. Dit stimuleert zowel de ouder als de andere gezinsleden om binnen deze periode de verschillende doelen die gesteld zijn in de begeleidingsplan te bereiken. Om aan de doelen van het gezin te werken, zet de gezinscoach in overleg met het gezin verschillende middelen, technieken en tools in.

Gedurende het hulptraject wordt er cultuursensitief gewerkt. Dit betekent in dat de gezinscoach oog heeft voor de migratiepositie en de culturele eigenheid van de ouders en het gezin. De coach staat stil bij mogelijke informatieachterstand over voorzieningen en gangbare opvoedtaken in Nederland. Ook nodigt de coach ouders uit hun opvattingen en wensen te delen over de opvoeding en de toekomst van hun kinderen en biedt hen gelegenheid culturele dilemma's te delen door voorbeelden van twijfels of keuzes van andere migrantengezinnen te noemen. In veel gevallen heeft de gezinscoach net als het gezin een migratieachtergrond en/of spreekt de gezinscoach dezelfde herkomsttaal als het gezin.

Signalering en aanmelding

In de signaleringsfase wordt outreachend en vindplaatsgericht gewerkt, bijvoorbeeld op scholen, in contact met de interne begeleiders, huisartsen en jeugdteams.

1. Verkenningsfase (drie huisbezoeken)

De verkenningsfase is ook de startfase waarin de focus ligt op het opbouwen van een werkrelatie met de ouders en het vergroten van de motivatie van de ouders. De coach maakt hiervoor kennis met het gezin en brengt de opvoedings- en gezinssituatie in kaart. Vervolgens worden deze vertaald naar doelen, die vervolgens in een begeleidingsplan verwerkt worden. De coach past in de Verkenningsfase de in tabel 2 lichtblauw gemarkeerde kernelementen toe: 'vertrouwen winnen', 'ouders eerst', 'vraaggericht werken' en observeren.

Vertrouwen winnen

De gezinscoach bouwt eerst een vertrouwensrelatie met de ouders op. Zij doet dit bij de eerste bezoeken door zich op te stellen als een gast, een kopje thee te drinken, een luchtig gesprek te voeren, geen aantekeningen te maken, en ook over zichzelf te vertellen. Ouders kunnen zich hierdoor in de coach herkennen, en voelen weinig afstand. Ook benadrukt ze de vertrouwelijkheid van wat besproken wordt. Wel wordt aangegeven dat de gezinscoach meldplicht heeft wanneer de situatie onveilig is voor het kind. Indien de ouders dat wensen, het voor de vertrouwensband beter is en/of de communicatie in de eigen taal beter verloopt, vindt de coaching in de eigen taal plaats.

Ouders eerst

De coach schenkt op empathische wijze eerst ruim aandacht aan de levenssituatie van de ouders, hun migrant-zijn en hun gevoelsmatige beleving ervan (herkennen en erkennen). De coach stelt vragen die ouders uitnodigen over hun leven te vertellen, vraagt door, laat hen uitvoerig aan het woord en toont begrip voor hun situatie en beleving. Door ouders op de eerste plaats te stellen voelen zij zich als mens met hun problemen en omstandigheden volledig gehoord en gezien. Alleen hierna kunnen ouders aandacht opbrengen voor (een gesprek over) de opvoeding.

Vraaggericht werken

In deze fase maken de ouders met de coach de hulpvraag van het gezin concreet en bepalen ze welke verbeteringen ze met de coaching willen realiseren. Hierbij staat het belang en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind centraal. De coach werkt vraaggericht: de vraag van de ouders **is** leidend en niet de probleemdefinitie van de eventuele doorverwijzer, tenzij dit doel te maken heeft met zorgen rondom veiligheid, dan is dit doel leidend. De doelen moeten wel onder de ouderdoelen van Coach je kind vallen. Als resultaten die ouders willen bereiken afwijken van die van verwijzers, dan gaat de coach met de verwijzer in gesprek.

Observeren

De gezinscoach observeert gedrag van de ouder(s), de communicatie tussen ouders, de communicatie tussen ouders en kind en de situatie thuis (huisinrichting e.d.), Zo krijgt de coach een gefundeerde indruk van de omstandigheden in het gezin. Observeren, waarnemingen benoemen en erover doorvragen ondersteunt het bespreken van opvoeding ook met ouders die uit zichzelf slecht kunnen verwoorden wat hun problemen zijn.

2. Coachingsfase A: 'Bewustwording en empowerment'

De belangrijkste nieuwe elementen die zoals tabel 2 toont in coachingsfase A (maximaal 9 huisbezoeken) worden ingezet zijn 'bewustwording', 'informereren over Nederlandse opvoedverwachtingen', 'beide ouders betrekken' en 'coachen'.

Bewustwording

De coach helpt de ouders zich bewust te worden van hun situatie, gedrag en opvoedvisie. Dit kan overigens pas als ouders voldoende aandacht hebben ontvangen voor hun eigen situatie. De coach stelt vragen om te achterhalen hoe de ouders zelf zijn opgevoed en wat ze uit dit verleden hebben meegenomen in hun eigen rol als opvoeders. De coach zet de ouders aan het werk met door de gezinscoach bedachte opdrachten om hun gezin beter te leren kennen en te bekijken. Zo kan de coach de ouders vragen een familieboekje te maken waarin zij voor alle kinderen opschrijven wanneer zij zijn geboren, hoe oud zij nu zijn, welke hobby's zij hebben, in welke groep zij zitten op school, waar zij wel en niet van houden enz. Dergelijke opdrachten helpen ouders hun aandacht te richten op hun kinderen

en hun eigen opvoedgedrag. Het maken van deze opdrachten en erover praten maakt ouders bewust van hun geschiedenis, gewoonten en ervaringen. Daarnaast helpen gesprekken over hoe ouders willen dat hun kinderen zich ontwikkelen en wat ze willen dat zij bereiken om hen bewust te maken van hun opvoeddoelen en -idealen.

Informeren over Nederlandse opvoedverwachtingen

De coach licht ouders voor over verwachtingen die de Nederlandse samenleving heeft van ouders als opvoeders. Hierbij wordt er erkenning gegeven aan overeenkomsten, maar ook mogelijke verschillen tussen de opvoednormen en -ervaringen van de ouders en de Nederlandse samenleving. Een norm in Nederland is dat ouders de primair verantwoordelijken zijn bij het verzorgen, (bij)sturen, begeleiden en stimuleren van hun kinderen, en niet de gehele familie, gemeenschap of school. De coach vertelt dat jongens en meisjes in Nederland gelijkwaardig worden opgevoed en dat voor jongens en meisjes dezelfde regels gelden, en vraagt uit of voor de jongens en meisjes in het betreffende gezin verschillende rechten, vrijheden en verantwoordelijkheden hebben. Ook legt de coach uit dat opvoeding waarbij ouders blinde gehoorzaamheid eisen of afdwingen, zoals een hond wordt afgericht, kinderen minder goed voorbereidt op deelname aan de Nederlandse school en overige samenleving dan een opvoedstijl waarbij ouders hun beslissingen aan kinderen uitleggen en met hun kind overleggen. In eenvoudige taal, met hulp van voorbeelden en beeldspraak legt de coach het verschil tussen een autoritaire en meer democratische (autoritatieve) opvoeding uit. De coach informeert ouders door aan te sluiten bij wat ouders weten en dit aan te vullen. Voorlichting over opvoedverwachtingen in Nederland komt in bijna alle gezinnen aan de orde. Daarbij bespreekt de coach ook met de ouders welke beelden zij hebben over de Nederlandse opvoeding en plaatst hun beeld van Nederlandse opvoedverwachtingen naast hun eigen opvoedingsidealen. Informatieverschaffing is een ondersteunend kernelement voor bewustwording. Ouders worden zich bewust van de doelen die zij hebben met de opvoeding, en kunnen zich gaan bezinnen en eventueel hun doelen bijstellen als zij meer gaan beseffen dat ze hun kind opvoeden tot deelnemer in de Nederlandse samenleving.

Bij ouders van jeugdigen tussen 4 en 12 jaar is Coach je kind er vooral op gericht opvoedvaardigheden aan te leren en te leren toepassen waardoor kinderen meer gewenst gedrag gaan vertonen (gehoorzaamheid). Jeugdigen tussen 12 en 18 jaar hebben vooral te kampen met uitdagingen die te maken hebben met hun identiteitsontwikkeling. Jongeren in die leeftijd en hun ouders moeten leren manoeuvreren tussen de normen van de herkomstcultuur en Nederlandse cultuur bijvoorbeeld wat betreft de omgang tussen jongens en meisjes, seksualiteit en genderrollen. De opvoedondersteuning voor de ouders van jeugdigen van deze ouders leeftijdscategorie richt zich vooral op deze kwesties.

Beide ouders betrekken

In een deel van de hulptrajecten ontmoet de coach bij de eerste huisbezoeken alleen de moeder. Alhoewel de coach vanaf het begin probeert de beide ouders te betrekken en spreken, lukt dat soms pas in de loop van coachingsfase A. Door de moeder gerichte opdrachten te geven wordt de moeder geholpen om de vader steeds meer bij de opvoeding te betrekken. Zo krijgt bijvoorbeeld een moeder de opdracht om een concrete opvoedkwestie te bespreken met de vader, en komt de gezinscoach hierop terug met de moeder tijdens het volgende huisbezoek. De vader is vervolgens steeds meer aanwezig en betrokken bij de coaching.

Coachen

Coaching houdt in dat de gezinscoach ouders ondersteunt in het zelf bedenken van oplossingen voor problemen waarvan de ouders zich bewust zijn geworden, of het zelf bedenken van strategieën om zelf gekozen doelen te bereiken.

Bij het coachen worden ouders ondersteund bij het stapsgewijs uitvoeren en invoeren van oplossingen. De coach stelt vragen, vraagt door, herhaalt en vat samen wat ouders zeggen. Ouders krijgen hierdoor op een rij wat ze willen, hoe ze zich gedragen en wat de gevolgen zijn van hun optreden. Zoals: "Waar was u toen u Ahmed vroeg aan tafel te komen? En waar was Ahmed toen u hem dat vroeg? Hoorde Ahmed wat u zei? Hoe is het voor Ahmed als u vanuit de keuken roept dat hij aan tafel moet gaan zitten? Hoe vindt u het als iemand vanuit een andere kamer roept wat u moet doen?"

Ouders trekken zelf conclusies, en kiezen zelf wat zij willen bereiken. De coach ondersteunt door doelen te bewaken en ouders te begeleiden bij het vooraf stapsgewijs veranderingen doordenken, hen voor te bereiden en met hen voor te bespreken. 'Wat gaat u daaraan doen? Hoe denkt u dat uw kind zou kunnen reageren? Wat doet u dan?' De coach moedigt ouders aan om de veranderingen stapsgewijs uit te proberen en uit te voeren. Achteraf zal ze de stappen nabespreken, evalueren en bijstellen. Hierbij gebruikt de gezinscoach oplossingsgerichte gespreksvoering: een sturende, activerende manier van vragen stellen die ouders in contact brengt met hun wensen, krachten en zelf bedachte oplossingen.

De coaching heeft geen vaste structuur, maar doorgaans begint de coach vaak met het aanbrengen van structuur en het invoeren van enkele gewenste huis- en opvoedregels. Daarna kijkt de coach naar het contact tussen ouders en kind. Hierbij focust de coach eerst op welke veranderingen de ouders door kunnen voeren om de gewenste resultaten te bereiken. Vervolgens wordt het gewenste gedrag bij kinderen bevorderd. Bij het bepalen van de focus houdt de coach rekening met haalbaarheid en de kans op succes.

Per gezin wordt gekeken welke onderwerpen van belang zijn, doorgaans zijn er een aantal vaste onderwerpen die tijdens de coaching aan bod komen, namelijk opvoedbesef, Nederlandse opvoedverwachtingen en opvoedvaardigheden. Daarbij wordt bijvoorbeeld gericht op de ontwikkeling van de kinderen, het belang van grenzen stellen en positieve aandacht geven.

Tussenevaluatie (1 huisbezoek)

Na coachingsfase A evalueert de coach met de ouders. Besproken wordt of ouders tevreden zijn, welke vorderingen zij merken in het behalen van doelen, en of het tijd is om zich op andere doelen te richten of doelen bij te stellen.

3. Coachingsfase B opvoedvaardigheden (9 huisbezoeken)

In het tweede deel van de coaching ligt het accent op de aanpak van opvoedkwesties die ouders wensen op te lossen en zijn 'empowerment', 'versterking van zelfgekozen opvoedvaardigheden' en 'brugfunctie' belangrijke nieuw ingezette kernelementen.

Empowerment

Voor het leren (toepassen) van opvoedvaardigheden en ontwikkelen van zelfvertrouwen als opvoeders is empowerment essentieel. Empowerment houdt in dat de coach de ouders steunt bij het vinden van de kracht, motivatie en het vertrouwen in zichzelf om de opvoeding naar eigen wens uit te voeren. Ouders worden zich bewust van hun sterke punten en vaardigheden.

De coach hanteert oplossingsgerichte gespreksvoering om ouders te laten ontdekken en verwoorden welke resultaten zij wensen en om hen bewust te maken van handelwijzen die deze ouders al vaker met succes gebruiken om in hun leven zaken voor elkaar te krijgen. De coach helpt ouders zelf benoemen wat voor hen werkt en wat goed gaat in hun leven en in de opvoeding en stimuleert hen dit nu ook hier toe te passen.

Daarnaast maakt de coach ouders krachtiger door hun rechten te erkennen en benoemen (bijvoorbeeld als school problematisch gedrag van hun kind wil diagnosticeren). Ook maakt de coach ouders bewust van keuzemogelijkheden en de gevolgen, door verschillende scenario's van opvoedgedrag te schetsen. Ouders stimuleren om advies of steun te leren vragen aan mensen uit hun sociaal netwerk (zie brugfunctie) is ook een vorm van empowerment.

De coach is hierbij een rolmodel voor de ouders: de ouders herkennen zich in de coach, die bijvoorbeeld bepaalde dilemma's waar de ouders bij het manoeuvreren tussen culturen mee worstelen al heeft overwonnen. De coach kan de ouders hierin inspireren.

Versterking van zelfgekozen opvoedvaardigheden

De keuze voor opvoedvaardigheden waaraan de coach in coachingsfase B met ouders werkt, hangt mede af van de door de ouders gekozen doelen, ofwel van de opvoedkwesties die ouders willen aanpakken. Bij de keuze voor te ontwikkelen opvoedvaardigheden en op te lossen opvoedkwesties houdt de gezinscoach rekening met het belang en de haalbaarheid. Vaak ondersteunt de gezinscoach ouders eerst om positief contact met hun kind te realiseren, daarna ondersteunt ze ouders bij aan aanleren van nieuwe vaardigheden en gedrag aan hun kind, en ten slotte aan het stimuleren van gewenst gedrag. Opvoedvaardigheden waar de gezinscoaches vaak aan werken zijn bijvoorbeeld het stellen van grenzen en regels, het gericht aandacht geven en het belonen van gewenst gedrag.

Individueel maatwerk naar (ontwikkelings)leeftijd en vaardigheidsniveau

Welke opvoedvaardigheden worden aangeleerd en hoe ouders deze moeten toepassen hangt ten dele af van de (ontwikkelings)leeftijd van het kind (zie onderstaande tabel voor voorbeelden van opvoedopgaven per leeftijd waar Coach je kind zich vaak op richt). De gezinscoach maakt ouders bewust van het belang van opvoeding die rekening houdt met de ontwikkelingsfase en vaardigheden van elk kind. De gezinscoach geeft psycho-educatie en stelt ouders vragen over al hun kinderen en over hoe zij zich als ouders gedragen tegenover hun verschillende kinderen en wat per kind of leeftijd het best werkt. De gezinscoach stelt vragen waardoor ouders zelf gaan ontdekken en verwoorden wat specifieke kenmerken zijn van elk kind of van een specifieke leeftijd. Ouders ontdekken en/of worden zich meer bewust dat de manier waarop en mate waarin zij moeten uitleggen, stimuleren en begrenzen afhangt van de ontwikkelingsfase en aard van het kind. De coach pakt bijvoorbeeld enkele ballen en laat die vallen. Als de ballen verschillende kanten oprollen zegt de coach: Kijk, net als de ballen reageren alle kinderen verschillend. Door het aanschouwelijk te maken wekt de coach bij ouders de aandacht voor verschillen die tussen kinderen bestaan. Of de coach wijst op de verschillende vingers aan één hand om de aandacht te vestigen op verschillen tussen kinderen.

Leeftijd	Opvoedopgaven waarin 'Coach je kind' ouders vaak ondersteunt (en gangbare problemen)
4-6 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Taal- en denkontwikkeling stimuleren • Executieve vaardigheden aanleren zoals aan- en uitkleden en op de beurt wachten (<i>zelfsturing ontbreekt vaak</i>) • Aan gezinsregels leren houden • Scheppen de gelegenheid tot ontmoeting met leeftijdsgenoten, zodat kinderen leren omgaan met leeftijdsgenoten en leren om samen te spelen • Voorbereiden op schooldeelname en functioneren op school
6-12 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandigheid stimuleren • Begeleiden bij omgang met leeftijdsgenoten (<i>ruzies, pesten</i>); • Sociaal gedrag: leren om samen te werken en conflicten op te lossen • Kind motiveren voor school, aandacht geven aan bezigheden op school (<i>laag prestatieniveau; niet naar school willen</i>) • Grenzen stellen aan gedrag dat nadelig is voor ontwikkeling, gezondheid of schoolprestaties (<i>overmatig gamen/ televisie kijken</i>) • Zelfsturing en taakgerichtheid bevorderen (<i>concentratieproblemen</i>) • Gelegenheid geven voor omgang met leeftijdsgenoten van een ander geslacht (<i>Meisjes mogen niet met een mannelijke klasgenoot spelen</i>). • Respectvol leren omgaan met verschillen in etniciteit en gender; • Maatschappelijke en juridische normen overdragen (<i>incidenteel stelen of vandalisme</i>) • Maatschappelijk ongewenst gedrag corrigeren
12-16 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Leeftijdsadequaat structuur bieden en grenzen stellen • Leeftijdsadequaat toezicht houden op gezelschap en tijdsbesteding tiener (<i>Ouders wantrouwen tiener als deze laat thuis komt</i>) • Emotionele steun bieden en in contact blijven (<i>Tieners nemen afstand van ouders – en peergroep wordt referentiekader</i>); • Emotionele en praktische zelfstandigheid stimuleren • Begeleiding bieden bij gebruik sociale media en toezicht erop houden, gevaren onderkennen • Ruimte bieden om te experimenteren en zich seksueel te ontwikkelen; (<i>Scheiding jongens en meisjes</i>) • Ruimte laten voor ontwikkeling van eigen waardensysteem (<i>experimenteren wordt niet toegestaan</i>) • Stimuleren om vriendschappen te sluiten en sociale contacten te onderhouden • Interesse tonen voor school en beroepswensen (<i>Gebrekkige motivatie voor onderwijs en beroepsvoorbereiding</i>)
16-18 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Een meer gelijkwaardige relatie aangaan met hun kind (jongere); • Voorbereiden op financiële volwassenheid en aansprakelijkheid met 18 jaar (<i>onvoorbereid op overgang van jeugd naar volwassenheid, onverantwoordelijk</i>) • Verantwoordelijkheden geven (<i>geen eigen waarden en normen</i>) • Leeftijdsadequaat steun bieden (<i>gebreekte emotionele, financiële en praktische steun; Stemningswisselingen</i>); • Leren opkomen voor zichzelf en leren omgaan met discriminatie (<i>twijfels over identiteit of toekomst</i>) • Leren eigen keuzes te maken en beslissingen te nemen (<i>niet voor zichzelf kunnen denken, grote afhankelijkheid van familie</i>) • Ruimte bieden om te experimenteren en zich seksueel te ontwikkelen; (<i>Afwijzing seksuele keuzes door ouders en familie</i>)

De aanpak van de verschillende opvoedkwesties kent een basispatroon met variaties. Het basispatroon is als volgt: 1. De coach bevestigt de keuze van de ouders om een bepaald opvoedprobleem aan te pakken en toe te werken naar gewenst resultaat. 2. De coach helpt ouders zich bewust te worden van eigen gedrag en aandeel in ongewenst gedrag van hun kind (zoals reeds behandeld bij Coachen) 3. De coach helpt ouders te kiezen voor concreet uit te proberen alternatief opvoedgedrag. Let wel, als ouders zelf met ideeën komen over een geschikte aanpak die voor hen werkt, dan zal de coach hen stimuleren en ondersteunen bij de uitvoering daarvan. Wanneer ouders een ongewenste manier van opvoeden voorstellen (zoals bijvoorbeeld slaan) gaat de gezinscoach hier met de ouders over in gesprek. Er wordt gevraagd hoe dit in het verleden is gegaan, en hoe de ouder en het kind zich hierbij voelde. Op deze manier worden de nadelen van het slaan duidelijk en komen andere gedragsopties aan bod. En als ouders liever deskundige adviezen krijgen over hoe een opvoedkwestie kan worden aangepakt, dan zal de coach een bewezen effectieve gedragsoptie presenteren en uitleggen. 4. Stap voor stap neemt de coach met ouders alternatief gedrag door en spreekt een huiswerkopdracht af. Doorgesproken wordt hoe de ouder naar het kind zal gaan en het zal aankijken in plaats van uit de verte te roepen, dat de ouder vriendelijk en niet verwijtend zal vragen aan tafel te komen. Door het gewenste gedrag met vraag en antwoord, stap voor stap door te nemen, zien ouders het voor zich. Als de coach de indruk heeft dat de ouders nog niet geheel voor zich zien wat ze kunnen doen, of nog niet geheel gemotiveerd zijn, wordt alles herhaald en mogelijk zelfs uitgevoerd in de vorm van een rollenspel, waarbij de ouder zichzelf en de gezinscoach het kind speelt. Afgesproken wordt bijvoorbeeld dat de ouder dit elke dag bij het avondeten gaat uitproberen, en dat tijdens het volgende huisbezoek een week later, zal worden besproken hoe het is verlopen en bevallen en wat de uitwerking was. 5. Uitvoeren. Tot het volgende huisbezoek proberen ouders zelf alternatief opvoedgedrag uit. (Of gekozen wordt voor eigen manieren van de ouders of dat er gebruik wordt gemaakt van gedragsalternatieven uit opvoedfolders, hangt af van het feit of ouders zelf met ideeën komen en van de bereidheid en het vermogen om opvoedadviezen uit te voeren. De coach schat in en probeert uit wat werkt in dit gezin. 6. Terugkijken. Tijdens een volgend huisbezoek staat de coach met de ouders stil bij het nieuwe gedrag en de gevolgen (bevestigen). 7. Vooruitkijken: De coach helpt ouders een nieuwe stap te kiezen en neemt de nieuwe stap door met de ouders. De ouders kunnen het gedragsalternatief vaker en ook in andere contexten uitproberen tot het toepassen van het nieuwe gedrag geheel naar wens verloopt. Om dit te bereiken zijn vaak verschillende cycli van vooruitkijken, uitvoeren en terugkijken nodig. Om nieuw gedrag tot een gewoonte te maken worden minimaal 7 en maximaal 9 huisbezoeken gebruikt.

Voorbeeld aanpak opvoedkwesties via het basispatroon

Ouders willen bijvoorbeeld leren hun kind beter te laten gehoorzamen. 1. De coach bevestigt hun doel. 2. De coach gaat met de ouders in gesprek aan de hand van een concrete voorbeeldsituatie waarin het kind niet aan tafel kwam toen de ouders het kind riepen om te komen eten. De coach zet samen met de ouders op een rij wat de ouder deed en zei, en wat het kind in reactie daarop deed en zei. Het kan zijn dat de ouder riep vanuit een andere ruimte, of het kind nog volop in zijn spel zat. De coach vraagt vervolgens hoe de situatie voor de ouders was en hoe voor het kind. De coach stimuleert de ouders om zich in het kind te verplaatsen en de situatie vanuit het oogpunt van het kind te zien. De coach vertelt dan over het belang van nabijheid, aansluiten bij de bezigheden van het kind, eerst de aandacht van je kind verkrijgen en duidelijke instructie geven. De coach zet hierbij één of enkele mogelijke oorzaken van de ongehoorzaamheid op een rij. De coach maakt de ouders zo bewust van hun gedrag en de gevolgen ervan,

en over hun gevoelens omtrent de interactie. De ouders ontdekken zo dat zij een aandeel hebben in de ongehoorzaamheid van hun kind. Het kan ook zijn dat ouders vertellen dat zij tegen het kind hebben geschreeuwd of het een tik hebben gegeven. Ook op dat moment zal de coach doorvragen naar de beleving voor het kind en de ouders, en de interactie. De coach maakt ouders dan bewust van negatieve emoties bij henzelf en het kind, en het ontstaan van negatieve interactiepatronen 3. De coach bespreekt dan dat ander opvoedgedrag mogelijk en wenselijk is en sluit daarbij aan bij de beleving van de ouders. 4. Wanneer ouders openstaan voor uitleg over alternatief opvoedgedrag, dan gaat de coach stap voor stap doorspreken hoe ouders hun opvoedgedrag kunnen aanpassen. Zo nodig doet de coach het geadviseerde gedrag voor of speelt het na met de ouders. 5. De ouders proberen de afgesproken gedragsalternatieven uit in de periode tot het volgende huisbezoek. 6. In het volgende huisbezoek wordt geëvalueerd hoe het oefenen met het gedragsalternatief is gegaan. Hierbij wordt besproken of de ouders het hebben uitgeprobeerd, hoe het ging, wat er goed ging, wat moeilijker was, en wat het effect was van het nieuwe gedrag. 7. Hierna wordt er nieuw gewenst gedrag van de ouders bevestigd en bekrachtigd.

Toewerken naar de afronding

Zodra de opvoedvaardigheden voldoende geoefend en geëvalueerd zijn neemt in de loop van coachingsfase B de frequentie en de duur van de huisbezoeken meestal af. Dit om de ouders op het einde van de coaching voor te bereiden, en te kijken of zij in staat zijn op eigen kracht verder te gaan en welke (in)formele steun zij willen bij de verdere ontwikkeling van hun opvoedvaardigheden.

Brugfunctie

De gezinscoach slaat bij de ouders een brug naar andere formele of informele steun en voorzieningen door ouders te verwijzen of begeleiden naar bijvoorbeeld voorzieningen als een Speel-o-theek, sportclub of de schuldhulpverlening. Doordat de gezinscoach een vertrouwensband met de ouders heeft opgebouwd, hebben ouders een (eerste) positieve ervaring met hulpverlening. Dit kan bij ouders bestaan wantrouwen tegenover andere hulpverlening verminderen. Een concrete manier waarop de gezinscoach dit bewerkstelligt is bijvoorbeeld door mee te gaan met de ouders naar andere hulpverleners of instanties, zoals de school of maatschappelijk werk.

Advisering of begeleiding naar bijvoorbeeld een interne begeleider of maatschappelijk werker op school door de gezinscoach kan ervoor zorgen dat schoolgaande kinderen en hun ouders ook na beëindiging van het Coach je kind traject zo nodig gebruik maken van dergelijke steun. Een ander voorbeeld van de brugfunctie is dat de gezinscoach de ouders bewustmaakt van de beschikbare instanties, zodat ouders weten dat ze met vragen over opvoeding terecht kunnen bij Centrum voor Jeugd en Gezin.

Daarbij wordt er gewerkt aan het informele sociale netwerk van de ouders. Het netwerk van de ouders wordt in kaart gebracht en er wordt gekeken hoe het netwerk ingezet kan worden. Daarnaast worden personen die naast de ouders betrokken zijn bij de opvoeding van het kind ook betrokken bij de jeugdhulp. Zij kunnen bijvoorbeeld bij de huisbezoeken aanwezig zijn.

Deze brugfunctie wordt overal in het hulptraject ingezet. Wanneer nodig wordt er altijd een brug geslagen naar bijvoorbeeld de school of een buurtteam en dit kan dus in elke fase van de hulpverlening aan de orde zijn.

4. Afronding en evaluatie (1-2 huisbezoeken)

Na geleidelijk te hebben toegewerkt naar het einde van het traject rondt de vaste gezinscoach in één huisbezoek de coaching af met een terugblik op de resultaten, afgezet tegen de coachingsdoelen uit het oorspronkelijke plan. Dit gebeurt aan de hand van de vragenlijst Goal Attainment Scale (Jeugdregio's Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland, 2016). Daarnaast wordt met de ouders geëvalueerd hoe de hulp hen is bevallen. Dit gebeurt aan de hand van de vragenlijst van de Cliëntervaringsmonitor CEM+ (Regio Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland, 2020). Bij gezinnen die zijn doorverwezen bereidt de coach een eindadvies voor als onderdeel van een warme overdracht bijvoorbeeld naar de school van het kind.

5. Nazorg en monitoring

Gedurende drie maanden na beëindiging van de coaching wordt met het gezin telefonisch contact onderhouden en wordt het welbevinden van het gezin gevolgd. Zo nodig kan doorverwijzing plaatsvinden.

2. Uitvoering

Materialen

Er is een tweedelige methodiekhandleiding. Deel 1, 'Coach je kind, methodiekbeschrijving' is bedoeld voor uitvoerenden en behandelt stap voor stap de uitvoering van Coach je kind (Aarts, Marinissen, Mahdi-el Yakoubi, Salama & Stevens, 2021). (Oorspronkelijke uitgave 2013)

Deel 2, 'Coach je kind, theoretische onderbouwing' behandelt de theoretische achtergronden van de problematiek en beargumenteert theoretisch de effectiviteit van de methodiek (Distelbrink, Pels, Tan & Aarts 2021). (Oorspronkelijke uitgave 2013)

Locatie en type organisatie

Coach je kind kan worden uitgevoerd door Centra voor Jeugd en Gezin, wijkteams jeugd en door aanbieders van specialistische jeugdhulp.

Op dit moment wordt de interventie uitgevoerd door medewerkers van Ouder- en Kindteams Amsterdam die voorheen bij Sipi in dienst waren en daarvandaan hun werkwijze hebben meegenomen. Zij voeren Coach je kind uit als voorziening voor lichte hulp en ondersteuning.

Daarnaast wordt Coach je kind als gespecialiseerde hulp uitgevoerd door Stichting Interculturele Participatie en Integratie (Sipi) die enkelvoudige specialistische jeugdhulp uitvoert in zorgregio's Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland, in Gooi en Vechtstreek, In Almere en Amersfoort. In 2020 bood Sipi gespecialiseerde jeugdhulp op naam van 354 jeugdigen.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Vooropleiding

De uitvoerend werkers, de gezinscoaches, beschikken minimaal over een hbo-opleiding, richting pedagogiek, Sociaalpedagogische hulpverlening (SPH) of social work. Bij deze laatste is het belangrijk dat er een specialisatie of stage op het gebied van jeugd en gezin heeft plaatsgevonden. Een coach heeft ervaring in het opvoedveld, kennis van de lokale sociale kaart en het werkveld opvoed- en opgroeihulp en is bij voorkeur minimaal 26 jaar. Een coach is bij voorkeur vaardig in één of meer moedertalen van de doelgroep, zodat indien nodig of gewenst de coaching in eigen taal van de ouders kan plaatsvinden

Scholing Coach je kind

Hiernaast dienen nieuwe gezinscoaches een korte opleiding te behalen, die bestaat in een variant voor medewerkers van Sipi en in een variant voor andere professionals.

Medewerkers in dienst van Sipi kunnen het SKJ-geaccrediteerde praktijkprogramma van Sipi volgen. Naast scholing over de interventie Coach je kind omvat dit praktijkprogramma onder meer ook 10 tweewekelijkse individuele werkbegeleidingssessies (supervisie) door een ervaren Coach- je kind-opgeleide coördinator. Hiernaast dienen gezinscoaches geschoold te zijn in Triple P Positief opvoeden op tenminste niveau 3, en in Oplossingsgericht werken.

Scholing Coach je kind aan hulpverleners buiten Sipi

Hulpverleners die niet bij Sipi werken dienen bij Sipi de scholing tot gezinscoach volgens de methode Coach je kind te hebben gevolgd, waarin de uitgangspunten en werkwijzen van Coach je kind worden overgedragen. In de scholing wordt deel 1 van de methodiekhandleiding behandeld evenals achtergrondinformatie bij de methode, bestaande uit een capita selecta van boekfragmenten en artikelen over onder meer de begeleidingsstijl 'coaching', intercultureel werken en het zogeheten Topoi model voor interculturele communicatie (Watzlawick, Helmick Beacin & Jackson, 1974; Hoffman, 2018). De geboden scholing in de methode Coach je kind bestaat uit noodzakelijk gebleken aanvullingen (theorie en training) voor pedagogisch geschoolde beroepskrachten om cultuursensitief en coachend te kunnen werken. De opleiding duurt een half jaar, en beslaat twee dagdelen per maand (totaal 12 dagdelen). Aan het einde van de opleiding wordt er aan de coaches gevraagd een reflectieverslag te schrijven. Hieruit blijkt wat de coaches hebben geleerd en hoe ze de scholing verwerken in de hulpverlening die ze bieden en dus of ze vaardig genoeg zijn om de interventie te mogen geven.

Begeleiding uitvoerend werkers en supervisie

Ook de begeleider of leidinggevende van uitvoerders van Coach je kind dient de opleiding tot gezinscoach volgens de methode Coach je kind te volgen en zelf ervaring op te doen door enkele Coach je kind-trajecten uit te voeren. Tot de leidinggevende over voldoende ervaringskennis beschikt, levert Sipi advies en ondersteuning aan leidinggevendenden.

Kwaliteitsbewaking

Aanbevolen wordt een cliëntregistratie en -volgsysteem te hanteren waarin tenminste per gezin wordt geregistreerd:

- aantal afgelegde huisbezoeken
- initiële doelen (Coachingsplan)
- realisatie van gestelde doelen (eindverslag en eindevaluatie)
- oudertevredenheid (evaluatie ouder)
- tevredenheid doorverwijzer (evaluatie doorverwijzer)

Aan uitvoerders wordt geadviseerd om periodiek, tenminste jaarlijks, bovengenoemde gegevens te verwerken in een (jaar)verslag dat een overzicht geeft van alle begeleide gezinnen over uitval, uitgevoerde coachingsactiviteiten, gestelde doelen, gerealiseerde doelen en tevredenheid van gezinnen en doorverwijzers.

Aan het einde van elk interventietraject wordt sinds mei 2021 de doelrealisatie en cliëntervaring gemeten. Om de kwaliteit van de interventie te bewaken wordt jaarlijks een analyse gemaakt van de meetgegevens verkregen met Goal Attainment Scale (GAS) en Cliëntervaringsmonitor (CEM+). De scores en de analyse ervan zijn, naast controle op de uitvoering van Coach je kind tevens onderwerp van interne en externe kwaliteitsaudits in het ISO-gecertificeerde kwaliteitssysteem van Sipi.

Om de kwaliteit te bewaken is het nodig dat gezinscoaches eens per maand casusoverleg hebben en zes keer per jaar intervisie of supervisie.

Randvoorwaarden

Organisatorische randvoorwaarden voor een goede uitvoering van Coach je kind:

- teams van 5-15 Cjk geschoolde gezinscoaches onder leiding van een Cjk-geschoolde coördinator

- (digitaal) clientregistratiesysteem voor de registratie van doelen, hulpverleningsplan, toestemmingsformulier, tussenrapportages, aantekeningen van huisbezoeken en netwerkcontacten
- backoffice die toezicht houdt over administratieve processen, doorlooptijden e.d.
- verplicht eens per maand werk- en casusoverleg
- Gezinscoaches dienen te beschikken over een mobiele telefoon en laptop met internetabonnement en over een vervoermiddel of OV-kaart.

Implementatie

Voor de overdracht van de interventie naar andere regio's, wordt gebruik gemaakt van de tweedelige methodiekhandleiding Coach je Kind. Vooral deel 1, de methodiekbeschrijving, draagt de interventie over.

Voor implementatie van Coach je Kind, moeten organisaties een aantal stappen doorlopen. In de Coach je Kind handleiding staan o.a. de volgende stappen meer uitgebreid beschreven:

1. De coaches volgen bij Sipi een opleiding tot gezinscoach Coach je Kind (gedurende 6 maanden, 2 dagdelen per maand).

Hierbij worden werkwijzen en uitgangspunten van de interventie overgedragen. Het scholingsprogramma bevat noodzakelijke aanvullingen voor pedagogisch geschoolde beroepskrachten om intercultureel en coachend te kunnen werken. Een brug kunnen slaan tussen de Nederlandse cultuur en de cultuur van de cliënt is ook een essentieel doel van de scholing. Deelnemers krijgen een certificaat als de scholing positief is doorlopen en de toetsing voldoende is behaald.

Niet alleen de coaches, maar ook leidinggevendenden dienen de scholing te volgen. Zij dienen ook ervaring op te doen door enkele Coach je kind trajecten uit te voeren.

2. Na succesvolle voltooiing van de scholing, passen gezinscoaches de interventie toe onder supervisie van een opleider van Sipi. Tot de leidinggevendenden van de eigen organisatie over voldoende (ervarings)kennis beschikken, levert Sipi hen advies en ondersteuning. Sipi biedt gedurende een half jaar maandelijks supervisie. Vervolgens kan de organisatie Coach je kind geheel zelfstandig uitvoeren.

3. De uitvoerende organisatie hanteert voor het begeleiden van de gezinscoaches de richtlijn dat er maandelijks een casusoverleg is, en zes keer per jaar intervisie.

Kosten

De kosten voor de interventie zijn €5.000,- per jaar voor de licentie, en €2.750,- per coach/leidinggevende om de scholing te volgen.

Over de tijdsinvestering van beroepskrachten zijn de volgende gegevens bekend:

De totale tijdsinvestering per gezin bedraagt voor de coaches 49 uur. Gemiddeld hebben de coaches 30 uur contact met het gezin, in 24 sessies. Hierbij komen voor de coach per gezin gemiddeld 2 uur voor werving, 2 uur voor overdracht, 5,5 uur voor contact met doorverwijzers en ketenpartners en 9,5 uur reistijd.

Hiernaast is formatie op het niveau van programmaleider/leidinggevende nodig.

3. Onderbouwing

Probleem

Probleemanalyse

Risico en probleemomschrijving

Coach je kind richt zich op opvoedspanning onder laag opgeleide ouders met een migratieachtergrond (doorgaans 'niet-westers') en de gedragsproblematiek die daaruit volgt.

Deze ouders voelen zich vergeleken bij ouders zonder migratieachtergrond relatief onzeker over hun capaciteit om hun kinderen in Nederland op te voeden, hebben een minder positieve opvoedbeleving en ervaren meer problemen met hun kinderen; dit geldt het sterkste voor de laaggeschoolden onder hen (Pels, Distelbrink & Postma, 2009; Van den Broek, Kleijnen & Keuzenkamp, 2010; Bellaart, Day & Gilsing, 2016; De Roos & Bucx, 2015; Pharos, 2019). Opvoedonmacht en -onzekerheid heeft te maken met onwetendheid, andere accenten in de opvoeding (op conformiteit en autoritaire controle) dan in de dominante opvoedcultuur (onderhandelen en responsieve steun) en afwijzing van voor velen vertrouwd opvoedgedrag zoals fysiek straffen (Distelbrink, Ekkelboom, Mehrnaz, Pels & Oudega, 2021b). Geringe betrokkenheid van vaders, en isolement en een eenzijdig sociaal netwerk van gezinnen kunnen ook een probleem vormen (Distelbrink, et al., 2021b). Ook het vaker voorkomen van armoede en uitkeringsafhankelijkheid dragen bij aan een opeenstapeling van risicofactoren (Tierolf, Steketee, Gilsing & Bellaart, 2017) en vergroten de kans op opvoedonzekerheid en -onmacht (Van Zeijl, Crone, Wiefferink, Keuzenkamp & Reijneveld, 2005; Bakker, Bakker, van Dijke & Terpstra, 1998). De opvoedonmacht en -onzekerheid bij ouders hangt samen met sociaal-emotionele en gedragsproblemen bij jeugdigen (De Roos & Bucx, 2015).

Daarbij hebben ouders met deze achtergrond vaak een afstand tot opvoedondersteuning, onder andere omdat ze gebrek aan sensitiviteit voor hun waarden en normen ervaren of vrezen, of zelfs wantrouwend staan tegenover professionele hulp (Distelbrink et al., 2021). Dit wantrouwen komt onder andere door negatieve ervaringen met eerdere hulp (Bellaart et al., 2016; Leijten, Raaijmakers, Orobio de Castro & Matthys, 2016).

Aan de aanbodzijde speelt vooral het tekortschieten in de competenties van sommige professionals om ouders met een migratieachtergrond te ondersteunen (De Hoog, Harthoorn, Servage, Krauss & Janssen, 2011; Distelbrink & Ketner, 2012; Distelbrink & Pels, 2015). Daarnaast richt het reguliere aanbod van opvoedondersteuning zich doorgaans weinig op de specifieke opvoedvragen die kunnen spelen bij Nederlanders met een migratieachtergrond (bijv. Pels, Distelbrink & Tan, 2009; Bellaart, 2014). Ook praktische zaken maken het aanbod soms maar weinig toegankelijk, zoals openingstijden of ruimten die niet passen (De Hoog et al., 2011).

Omvang van het probleem

Opvoedspanning, -onzekerheid en -onmacht komt vooral voor bij subgroepen van laag opgeleide ouders die tot de eerste generatie migranten behoren, zoals Van den Broek et al. (2010) constateerden voor ouders van Turkse en Marokkaanse afkomst. Coach je kind richt zich naast deze twee groepen toenemend op meer recente groepen asielzoekers uit verschillende landen, zoals Syriërs en Eritreeërs.¹

¹ Syriërs en Eritreeërs vormen met resp. 95.000 en 26.000 de grootste groepen asielzoekers in Nederland (CBS, 2020).

Van de Turks-Nederlandse ouders vindt 6 op de 10 de opvoeding vaak heel moeilijk; bij Marokkaans-Nederlandse ouders geldt dit voor 4 op de 10. De onzekerheid is het grootst bij ouders van de eerste generatie binnen deze groeperingen (De Roos & Bucx, 2015). Van de 81.000 Marokkaanse en 88.000 Turkse gezinnen (berekend op basis van de huishoudensstatistiek CBS via statline; begin 2019) heeft een meerderheid twee eerste generatie-ouders; gezinnen met twee ouders van de tweede generatie komen nog maar weinig voor (Distelbrink et al., 2020). Volgens de huishoudensstatistieken zijn in 60% van de Turkse gezinnen beide ouders van de eerste generatie (of is de enige ouder bij eenoudergezinnen van de eerste generatie); bij Marokkaanse gezinnen geldt dit voor 66% (eigen berekening huishoudensstatistiek Statline, 2019) . 34 resp. 29% van de volwassen migranten van Turkse en Marokkaanse afkomst tussen de 25 en 55 jaar (de leeftijd van de meeste ouders die Coach je Kind bereikt) is laagopgeleid; zo'n 15 procent in beide groepen heeft maximaal basisonderwijs afgerond (eigen berekening via statline; gegevens over onderwijsniveau bevolking, 2021 1^e kwartaal). Onder Eritrese migranten is het geschatte opleidingsniveau laag: zij hebben gemiddeld maar zo'n 4,1 jaren onderwijs gevolgd (De Gruijter & Razenberg, 2017).

Steeds meer wordt Coach je Kind ingezet bij gescheiden ouders, en scheiding kan een extra belasting zijn bij de opvoeding door de gescheiden ouders. Scheidingen nemen al jaren toe in zowel de Turks- als Marokkaans-Nederlandse gemeenschap. Het aandeel kinderen dat opgroeit in een eenoudergezin is bij Marokkaans-Nederlandse gezinnen op dit moment hoger dan gemiddeld in Nederland (Nederlands Jeugdinstituut, 2021a <https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp-Eenoudergezin>).

Ernst van het probleem en gevolgen van niet ingrijpen

Een deel van de ouders van Turkse en Marokkaanse afkomst ervaart ernstige opvoedonmacht en -onzekerheid (Pels et al., 2009; Naber, Bijvoets & Heerebeek, 2009). Dit leidt ertoe dat een deel de opvoeding loslaat en opgeeft (Stevens, Vollebergh, Pels & Crijnen, 2006, 2007; Bartels & Verheijen, 2009). Dit speelt vooral bij tienerkinderen (Naber et al., 2009).

Dit heeft een grote negatieve invloed op het opvoedgedrag en de ontwikkeling van het kind (Bucx, 2011). Het draagt bij aan het ontstaan en voortbestaan van problematiek die relatief veel voorkomt bij kinderen en in ernstiger mate bij tienerjongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst (bijv. Pels et al., 2009; Naber et al., 2009) zoals emotionele problemen bij Turkse jeugdigen (Bengi-Arslan, Verhulst & van der Ende, 1997) en dan vooral bij meisjes (Stevens et al., 2007), externaliserend probleemgedrag (Stevens Vollebergh, Pels & Crijnen, 2005; Stevens et al., 2018), overlastgevend gedrag op straat (Pels, 2003), criminaliteit onder Marokkaanse jeugdigen (Blokland, Grimbergen, Bernasco & Nieuwbeerta, 2010; Steketee, Van der Gaag, & Wolthuis, 2016; Nederlands Jeugdinstituut, 2021) en slechte schoolprestaties (Gijsberts & Herweijer, 2009; Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020). Het relatief hoge gebruik van onvrijwillige, zware interventies door gezinnen van Turkse en Marokkaanse afkomst (Pels et al., 2009; Gilsing, Stoutjesdijk, Distelbrink & Tierolf, 2018) en hun achterblijvend gebruik van lichte, preventieve ondersteuning duurt bij niet ingrijpen voort (Van den Broek et al., 2010; Gilsing et al., 2018).

Naar de opvoedproblematiek in recenter gemigreerde asielgroepen is nog weinig onderzoek gedaan. Uit de beschikbare gegevens blijkt wel dat zeker bij de lager opgeleiden vergelijkbare opvoedkwesties voorkomen, zoals gebrek aan bewustzijn van de ouderlijke rol en invloed, onbekendheid met de opvoedverwachtingen vanuit de samenleving, onzekerheid over verschillen in opvoedstijl en normen en waarden, en

wantrouwen jegens de gevestigde hulpverlening (De Gruijter, Pels, Mesic & Campbell, 2021; Voorwinden & Sondejker, 2021).

Oorzaken

Coach je kind richt zich op de opvoedspanning onder laagopgeleide ouders met een migratieachtergrond, die gepaard kan gaan met gedragsproblematiek bij jeugdigen.

De opvoedproblematiek in de doelgroep van Coach je kind is expliciet gerelateerd aan de positie als migrant. Meer dan andere gezinnen moeten migrantengezinnen eigen waarden en die van de omgeving met elkaar in overeenstemming zien te brengen, en hebben ouders vaardigheden nodig om hun kinderen te begeleiden in de voor hen deels onbekende omgeving (Pels, Distelbrink & Postma, 2009; Tan, Bekkema & Öry, 2008; Distelbrink et al., 2020; Distelbrink, Pels & Winkelman, 2017). Daarnaast hebben ouders veelal minder toezicht op (oudere) kinderen dan ouders zonder migratieachtergrond (Steketee, Van der Graag & Wolthuis, 2016).

Deze opgave is het zwaarst voor migrantenouders met weinig opleiding. De afstand die zij moeten overbruggen in termen van opvoedgedrag, waarden en kennis is het grootst. Veel van deze ouders hebben een autoritaire opvoedstijl en weten niet goed hoe de omslag te maken naar de in Nederland meer dominante manier van opvoeden, waarbij autoritatieve controle, overleg en responsieve ondersteuning centraal staan. Ze zien hiervan wel voorbeelden om zich heen, maar weten niet hoe deze toe te passen. Hoger geschoolde ouders weten deze omslag vaak gemakkelijker te maken en een geslaagde combinatie te vinden tussen eigen waarden en die van de omgeving. Laaggeschoolde migrantenouders zijn ook het minst gewend te reflecteren op de eigen opvoeding. Dit terwijl ze vaak wel vaak onmacht voelen, en weinig verbinding met de Nederlandse samenleving (Pels & De Haan, 2007; Pels, Distelbrink & Postma, 2009).

Dit heeft gevolgen voor de begeleiding die ze hun kinderen kunnen geven. Bovendien is de afstand tot voorzieningen het grootst. Ouders met weinig opleiding maken weinig gebruik van formele opvoedsteun (de afstand tot die voorzieningen is groot) en zijn wantrouwend (Van den Broek, Kleijnen & Keuzenkamp, 2010; Bellaart et al., 2018). Turkse en Marokkaanse (en ook andere islamitische) ouders met weinig opleiding kampen daarnaast relatief veel met stigmatisering op basis van hun positie in de Nederlandse samenleving en hun geloof, en met de vraag hoe hun kinderen te begeleiden bij hun religieuze identiteit (bijv. Pels, Distelbrink & Postma, 2009; Distelbrink, Pels en Winkelman, 2017; Distelbrink & Pels, 2015).

Een ander punt dat in deze gezinnen problematisch kan zijn betreft het beperkte sociale netwerk, waardoor weinig beroep kan worden gedaan op informele steun. Ook de veelal geringe betrokkenheid van vaders draagt hieraan bij, evenals het vaak grote verschil in opvoedstijl tussen vaders en moeders. Zowel moeders als jeugdigen hebben hier last van (Pels, 2005; De Gruijter & Pels, 2005; Pels, Distelbrink & Postma, 2009; Distelbrink & Pels, 2015; Distelbrink et al., 2021a; Voorwinden & Sondejker, 2021). Daarnaast is in deze gezinnen gebleken dat er niet zelden sprake is van veel materiële problemen die aandacht vragen van ouders: gezinnen kunnen groot zijn, wonen in probleemwijken in grote steden, in oude woningen, hebben vaak weinig geld te besteden (zie ook Kullberg & Nicolaas, 2009; Tierolf et al., 2017).

De opvoedonzekerheid en -onmacht van deze ouders die leidt tot (risico's op) emotionele en gedragsproblemen bij jeugdigen kan goed worden begrepen en beschreven met het competentiemodel van bv. Bakker, Bakker, Van Dijke en Terpstra (1998), dat de balans tussen stressoren en beschermende factoren weergeeft. Er is bij deze ouders sprake van disbalans omdat de draaglast (opvoedtaken, maar ook andere taken) te zwaar is voor de

draagkracht (o.m. opvoedvaardigheden en andere competenties) waarover de ouders beschikken. Het aantal risicofactoren is te groot. Van potentieel beschermende factoren als sociale steun (bv. Kesselring, de Winter, Horjus, van der Schoor en van Yperen, 2012), vaderbetrokkenheid (bv. De Roos & Bucx, 2015; Henry et al., 2020) en toegang tot formele hulp waar nodig (bv. Barnhoorn et al., 2013) is onvoldoende sprake. Het grote aantal risicofactoren op micro-, meso- en macroniveau, en het ontbreken van beschermende factoren heeft veel te maken met de migrantensituatie van de gezinnen. Voor het begrijpen van de opvoedonzekerheid en onmacht is naast het competentiemodel van Bakker het Cultureel ecologisch model van belang (Super & Harkness 1986; Bronfenbrenner, 1979; Bronfenbrenner & Morris, 1998). Dit model houdt in dat, om de opvoedsituatie in gezinnen te begrijpen, niet alleen naar het gezin moet worden gekeken maar ook naar de bredere familie, evenals naar de relatie van het migrantengezin met, en positie in de samenleving. Discontinuïteit met de omgeving kan extra problemen veroorzaken; bijvoorbeeld wanneer de opvoeddoelen van ouders niet aansluiten bij die van de omgeving. Ook is de positie van veel migrantengezinnen te kenmerken als een positie van sociale uitsluiting en kansenongelijkheid (Hoff & Vrooman, 2011). In het voorgaande is te lezen hoe bepalend die positie is.

Aan te pakken factoren

Beïnvloedbare factoren

Coach je kind wil bijdragen aan het verminderen van gedragsproblemen bij kinderen en jongeren door competent ouderschap te bevorderen. Coach je kind richt zich op de volgende beïnvloedbare problemen van de doelgroep:

- a) Bewustwording: ouders zijn zich niet bewust van hun eigen opvoedvisie en –gedrag en van hun invloed ervan op kinderen; ervaren problemen en onmacht maar weten niet te benoemen waar het probleem zit;
- b) Kennis: ouders kennen en begrijpen de in Nederland dominante normen en waarden/opvoedstijl niet; dit hindert hen bij het succesvol sturen en begeleiden van hun kinderen;
- c) Zelfvertrouwen: ouders hebben weinig zelfvertrouwen als opvoeder, mede door de uitdaging om op te voeden in de migratiecontext;
- d) Vaardigheden: ouders missen opvoedvaardigheden om hun kinderen goed te begeleiden in Nederland;
- e) Vaderbetrokkenheid: vaders en moeders werken weinig samen in de opvoeding en wisselen niet vanzelfsprekend uit over de opvoeding;
- f) Sociale steun: ouders weten in hun informele netwerk geen steunbronnen te benutten en hebben weinig kennis over en ervaren afstand tot formele opvoedsteun.

Deze beïnvloedbare factoren of problemen zijn terug te vinden in de begeleiding die ouders krijgen bij Coach je kind, die er vooral op gericht is de beschermende factoren te versterken. Ouders leren te reflecteren op de eigen rol en invloed (a), krijgen kennis en inzicht aangereikt over wat het opvoeden van ouders en kinderen in Nederland vraagt (b), worden ondersteund om vertrouwen in zichzelf als opvoeder te versterken (c), evenals hun (zelfgekozen) opvoedvaardigheden (d), de betrokkenheid van vaders en onderlinge afstemming over de opvoeding (e), en het vinden en benutten van informele en formele steunbronnen in hun omgeving (f).

Verantwoording

Coach je kind richt zich op het versterken van opvoeders, door het vergroten van bewustwording, kennis, de opvoedvaardigheden en het zelfvertrouwen, vaderbetrokkenheid en (in)formele sociale. Het ontbreken daarvan kan leiden risico's op emotionele- of gedragsproblemen. Coach je kind richt zich daarbij niet alleen op moeders, maar op vaderbetrokkenheid en het hele gezins- (en familie)systeem.

De aanpak (het vergroten van draagkracht, en de wijze waarop dat gebeurt) en de doelen waaraan wordt gewerkt (waaronder besef krijgen van hoe eigen opvoeddoelen- en aanpak te verbinden met positieve manieren van opvoeden) volgen uit de probleemschets die laat zien dat bij betreffende ouders de draaglast vaak groter is dan de draagkracht vanwege hun migrantenpositie en marginale positie in de samenleving.

Kernelementen in de aanpak

In het volgende omschrijven en onderbouwen we *algemeen* (bij het werken met migrantengezinnen) werkzame elementen in de aanpak, gericht op laagdrempeligheid, vertrouwen en aansluiten op de leefwereld, en *specifieke* werkzame elementen die bijdragen aan het hoofddoel: het verminderen van gedragsproblemen en het bevorderen van sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen door het versterken van ouders als opvoeders.

Werkzame elementen bij het bereiken en motiveren van migrantenouders

De alliantie die een professional met een cliënt weet te smeden, bepaalt voor een belangrijk deel het succes van de hulp, zo blijkt uit internationaal en Nederlands onderzoek naar jeugdhulp en opvoedondersteuning (Barnhoorn et al., 2013). Bij doelgroepen met wantrouwen naar hulpverleners/voorzieningen telt dit extra zwaar. In overeenstemming hiermee schrijft de Diversiteitsmeetladder (Pels et al., 2009; gebaseerd op internationale literatuurstudie naar aanbod van jeugdhulp aan migranten) voor bij (laaggeschoolde) migranten extra te investeren in *de vertrouwensband*.

Uit de literatuur over het dichten van de kloof tussen vraag en aanbod komt naar voren dat voldoende tijd en aandacht moet worden besteed aan het 'verbinden aan' en motiveren voor aanbod (Breuk, Khatib & Jongman, 2007; Santisteban et al., 2006).

Daarbij is het zaak ouders te ondersteunen die nog onvoldoende hun vragen kunnen verwoorden (De Gruijter, Tan & Pels, 2009).

Vooraf in de eerste fase van het programma Coach je kind wordt veel aandacht besteed aan het verlagen van de drempel en opbouwen van vertrouwen. Coach je kind werkt met *professionals* met competenties en kenmerken die het ontstaan van een vertrouwensband met ouders vergemakkelijken en bevorderen (culturele sensitiviteit, oog voor de belevingswereld en opvoeddoelen van ouders, een zelfde herkomst, de taal van de ouders sprekend, de ouders herkennings- en identificatiemogelijkheden biedend). Waar nodig wordt in de *eigen taal* gewerkt.

Coach je kind wordt aangeboden *aan huis*. Door aanbod naar ouders toe te brengen, wordt de kans op deelname groter en op tussentijdse drop out kleiner, terwijl ook de kans op gedrags- en attitudeverandering toeneemt (Ince, 2011; Bellaart et al., 2018; Van Doorn et al., 2013; Omlo, 2017). Bovendien wordt Coach je kind aangeboden op tijden die ouders uitkomen en wordt sterk aangesloten bij de behoefte van de cliënt. Het aanbieden van opvoedondersteuning *thuis* is ondersteunend voor een goede vraagarticulatie, doordat er thuis voor de professional gelegenheid is om te observeren hoe ouders en kinderen met elkaar interacteren en wat er allemaal speelt. De coaches grijpen dit aan om met ouders in gesprek te gaan.

Deze aanpak sluit aan bij inzichten uit de presentiebenadering van Baart (2001; zie ook Baart & Steketee, 2003; Jonkman & Vandenbroucke, 2009). Deze benadering, gebaseerd op praktijkervaringen in de hulpverlening, laat het belang zien van echte beschikbaarheid 'er zijn voor de ander', o.a. door nauwgezet op de leefwereld van de ander afgestemd te zijn, van hulpverleners voor cliënten met een grote afstand tot voorzieningen (zie ook Ponzoni, Thielman & Pels, 2021).

Specifiek op opvoedondersteuning gerichte werkzame elementen

Vraaggericht werken

Op basis van de theorie en de praktijk is in het hieraan voorafgaande betoogd dat opvoedvaardigheden en zelfvertrouwen alleen kunnen worden versterkt bij de doelgroep van Coach je kind door aandacht te besteden aan de positie als migrant/minderheid, de relaties met anderen in en rond het gezin, en omstandigheden waaronder ouders opvoeden. De interventie start daarom met aandacht voor de leefsituatie en beleving van ouders, en reflectie op de positie als migrant/minderheid en de betekenis daarvan voor opvoeding. Dit is nodig om te komen tot bewustwording van de problemen die (kunnen) spelen in of rond de opvoeding.

Zoals gezegd is de opvoedondersteuning aan huis mede van belang voor een goede probleem- en vraagarticulatie. De hierop gerichte fase is essentieel in Coach je Kind. Enerzijds omdat veel ouders vanwege hun lage opleiding weinig gewend zijn te reflecteren op de opvoeding, waardoor ze geen duidelijke opvoedvragen kunnen formuleren (Pels, Distelbrink & Postma, 2009). Anderzijds omdat het voor het succes van opvoedondersteuning zeer belangrijk is om aan te sluiten bij de *probleemdefinitie* van ouders. Dit is van belang voor een goede alliantie bij elke interventie, maar specifiek bij migrantenouders (Barnhoorn et al., 2013; Pels, Distelbrink & Tan, 2009). Er wordt binnen Coach je Kind dus expliciet gewerkt aan opvoedingsproblemen die ouders – samen met de professional – zelf hebben geformuleerd. Dit uitgangspunt sluit aan bij een belangrijk werkzaam element binnen de hulpverlening: *vraaggericht werken*.

Eerst werken aan kennis en bewustwording over opvoedtaken in de context van de Nederlandse samenleving is een tweede belangrijk kernelement dat aansluit bij het bovenstaande. Laagopgeleide migrantenouders hebben vaak weinig inzicht in de ontwikkeling die kinderen doormaken in het algemeen, en de leefwereld van kinderen in de Nederlandse context in het bijzonder. Ook zijn zij zich niet altijd bewust van de invloed van opvoeders, zowel vaders als moeders, op de kind ontwikkeling. Zij ervaren wel verschillen in opvoedwaarden en -stijlen, maar hebben vaak weinig inzicht in het effect ervan op kinderen, zoals van een autoritaire versus meer autoritatieve benadering (bv. Distelbrink et al., 2009).

Kennis (psycho-educatie) over wat (in de Nederlandse context) nodig is om kinderen goed te begeleiden en hen voor te bereiden op de samenleving, en wat van ouders wordt verwacht, is van belang om bij ouders bewustwording en verandering in houding (betrokkenheid) en gedrag (adequaat opvoedgedrag) op gang te brengen. Door ouders eerst hun eigen opvoeddoelen te laten ontdekken en verwoorden en hen te informeren over ouderlijke opvoedtaken en de invloed van ouders, gaan ouders de toedracht (risicofactoren) van probleemgedrag bij kinderen ontdekken. Zo leren zij bijvoorbeeld inzien dat een constructieve liefdevolle band met hun kind belangrijk is, evenals effectieve, niet-schadelijke manieren om kinderen te disciplineren. Dit blijkt bijvoorbeeld uit evaluaties van de opvoeddebatten van Trias Pedagogica (Distelbrink et al., 2021a, 2021b). Dit uitgangspunt sluit aan bij het bewezen belang van *psycho-educatie* voor ouders over de ontwikkeling van kinderen en de rol die zij als opvoeders daarbij spelen.

Werken met beide ouders is een derde belangrijk kernelement. Vanuit de diversiteitsmeetladder wordt het werken met een systeembenadering als belangrijk omschreven voor ondersteuning van migranten (Pels, Distelbrink & Tan, 2009). Zoals hierboven omschreven zijn vaders in de doelgroep vaak weinig betrokken bij de feitelijke opvoeding van hun kind. Vaders zijn niet alleen voor de identiteitsontwikkeling van jongeren van belang als actieve opvoeder, maar ook voor het ondersteunen van moeders (bijv. Tavecchio & Bos, 2011). Een weinig ondersteunende partner kan de opvoeding

verzwaren en nieuw aangeleerde opvoedvaardigheden werken beter als er sprake is van consistentie tussen beide partners. Zowel moeders als jongeren uit de doelgroepen geven aan dat zij ondersteuning van vaders missen (Pels, Distelbrink & Postma, 2009; Distelbrink et al., 2021a).

Door te werken aan afstemming en samenwerking tussen beide ouders ondersteunt Coach je kind ouders bij het realiseren van een verzorgende, veilige, conflictarme en stimulerende omgeving voor kinderen (Risley 1976). Er is nog weinig (Nederlands) onderzoek naar de effecten van opvoedondersteuning aan vaders uit de doelgroep van Coach je kind, juist omdat zij doorgaans weinig worden bereikt door formele opvoedsteun (dit geldt overigens ook internationaal, zie bijv. Barnhoorn et al., 2013; Van Stapele & Bwalya, 2021). Wel is uit onderzoek bekend dat vaders uit de doelgroep aanspreekbaar zijn op een meer actieve vaderrol (Distelbrink, Pels & Geense, 2005; Pels et al., 2012; Distelbrink et al., 2021a). Ook zijn er onderzoeken die laten zien dat veel van deze vaders zijn te enthousiasmeren voor het in gesprek gaan over opvoeding (bijv. Distelbrink et al., 2012; Distelbrink, 2014; Distelbrink et al., 2021a). Ook (of juist) als vaders uitwonend zijn, is afstemming (of het ontbreken van steun) een belangrijk thema waar veel vragen over leven bij moeders die Coach je kind ontvangen. Dit uitgangspunt sluit aan bij het bewezen belang van *systemisch werken* in het gezin.

Werken aan empowerment en daarmee aan zelfvertrouwen als opvoeder is een vierde kernelement in de aanpak. Onderzoek wijst uit dat interventies het meest effectief zijn als ze niet alleen gericht zijn op opvoedcompetenties, maar ook op empowerment en het ondersteunen van ouders om zelf oplossingen te bedenken (Ince, 2011; Berg - Le Clercq & Kalsbeek, 2011). Dit vormt een sterk onderdeel van de aanpak en volgt ook uit de eerder besproken vraaggerichte aanpak. Empowerment is volgens onderzoek een belangrijk element van opvoedondersteuning (Barnhoorn et al., 2013; Bakker et al., 1998), vooral bij ouders die weinig zelfvertrouwen hebben en weinig zelfredzaam zijn. Empowerment is een proces waarbij mensen gaandeweg meer invloed krijgen op hun eigen beslissingen en acties (Peters & Marshall, 2007). Coach je kind moedigt ouders onder andere aan om ondermijnend en ondoelmatig denken en doen bij zichzelf om te zetten in ondersteunende gedachten en een positieve aanpak van het opvoeden. De sociale-leertheorie (Bandura, 1977, 1995) ondersteunt de inzet van empowerment, want gedachten (verwachtingen, attributies, geloof) van ouders beïnvloeden hun besluitvaardigheid, zelfbekwaamheid en het concrete gedrag van ouders. Empowerment is ook van belang omdat migrantenouders pas kunnen veranderen als zij ook weerbaar zijn tegenover hun partner, de familie en de wijdere omgeving. Juist bij ouders die in hun eigen jeugd vooral bescheidenheid en het voldoen aan verwachtingen van anderen hebben meegekregen als waarden (bijv. Pels & de Gruijter, 2006), is dit extra van belang.

Werken aan opvoedvaardigheden is een vijfde kernelement van de aanpak. Coach je kind is gericht op gezinnen met kinderen van 4-18 jaar. Met de gezinscoach gaan ouders opvoedvaardigheden ontwikkelen als antwoord op door hen zelf opgeworpen en in samenspraak met de coach verwoorde opvoedvragen. De coach zet activerende vragen in ontleend aan oplossingsgerichte gespreksvoering (de Jong & Kim Berg, 2015; Gingerich & Peterson, 2013) ook om te horen welke succesvolle manieren ouders al inzetten bij de opvoeding, en te horen wat hun eigen oplossingen zijn. Als ouders zelf succesvolle manieren hebben, zal de coach hen aanmoedigen om deze nog vaker in te zetten. Verder begeleidt en ondersteunt de coach de ouders zo nodig door hen opdrachten en oefeningen te geven gebaseerd op de principes van positief opvoeden

(Patterson, 1971). Het gaat om principes als het investeren in een positieve ouder-kindrelatie, het bevorderen van gewenst gedrag door daarvoor gunstige omstandigheden te scheppen, gewenst gedrag te bekrachtigen en daar aandacht aan te geven, en ongewenst gedrag af te remmen door het kind direct en duidelijk aan te spreken in plaats van door dwingend gedrag. Uit (inter)nationaal effectonderzoek naar Incredible Years, een programma voor opvoedondersteuning dat eveneens gebaseerd is op de principes van positief opvoeden en op samenwerken met en aansluiten bij de ouders, blijkt een dergelijke aanpak succesvol: gedragsproblemen bij kinderen nemen af, ook in gezinnen die behoren tot etnische minderheden met een lage ses (Gardner et al., 2019; Leijten et al., 2017). De gezinscoach is geschoold in de principes van positief opvoeden en oplossingsgericht werken.

Uit onderzoek is bekend dat het verbeteren van (opvoed)vaardigheden een intensieve investering vergt, ook als het gaat om het daadwerkelijk oefenen van gewenst gedrag (bv Kaminski, Valle, Filene & Boyle, 2008). Coach je kind besteedt hieraan aandacht tijdens de 8 tot 10 op vaardigheden gerichte sessies, door middel van rollenspellen en andere oefeningen. Niet minder belangrijk is dat daarnaast wordt gewerkt met huiswerkopdrachten en reflectie daarop tijdens de bijeenkomsten, waardoor meer gelegenheid is daadwerkelijk vaardigheden te oefenen met het eigen kind en zo nodig bij te stellen.

Aandacht voor 'delivery', ofwel de manier van aanbieden, vormt een zesde kernelement. De coaches zetten de principes die zij/hij voor het betreffende gezin haalbaar en kansrijk inschat gedoseerd in, op een wijze die aansluit bij de beleving van de ouders en voor hen begrijpelijk is, en sluiten met hun keuze van werkvormen aan bij de leerstijl en het opleidingsniveau van ouders. Ook kiezen ze ervoor uitleg te geven, bijvoorbeeld over de autoritatieve opvoedstijl, aan de hand van voorbeelden uit het dagelijks leven van het gezin en niet aan de hand van een theoretisch model of schriftelijk materiaal. Zoals al gezegd wordt gewerkt vanuit een benadering van 'collaborative delivery' (vgl. Gardner et al., 2019). Nederlands kwalitatief onderzoek naar de uitvoering van Triple P onder migrantenouders laat zien dat ook andere elementen van 'delivery' belangrijk kunnen zijn.. Zeker bij laagopgeleide ouders kan meer tijd, uitleg, een langere aanloop nodig zijn om vragen en oplossingsrichtingen helder te krijgen (Distelbrink, Ketner & Winkelman, 2015).

Een zevende kernelement is het beter *leren benutten van sociale steun*. Tijdens de coaching wordt gewerkt aan het leren benutten van netwerken en informele en formele voorzieningen voor opvoedsteun, voor als er nieuwe vragen zijn. Uit evaluatie van opvoedinterventies van Trias Pedagogica, die dit doel eveneens beogen, blijkt dat ouders hun (in)formele sociale netwerk door de schakelfunctie van de uitvoerders van de interventie beter leren vinden en benutten. De vertrouwensband die de uitvoerders met ouders hebben opgebouwd en de aandacht voor een warme overdracht spelen hierbij een belangrijke rol (Distelbrink et al., 2021b). Dit is in de methodiekbeschrijving omschreven als het werkzame element 'de brugfunctie'. Juist voor de doelgroep van Coach je kind is deze link niet vanzelfsprekend, zoals al betoogd. Het weten te vinden en benutten van sociale steun in de omgeving is volgens het competentiemodel (bv. Bakker et al., 1998) een van de belangrijkste beschermende factoren in de opvoeding (zie ook Asscher & Paulussen-Hoogeboom, 2005; de Roos & Bucx & van der Berg 2021).

Coaching is een laatste kernelement, dat gericht is op het zelf leren bedenken van oplossingen, in plaats van eenrichtingsverkeer in kennisoverdracht en adviseren. Op deze manier ontwikkelen ouders zelfreflectie en werken daarmee aan hun empowerment

(Ince, 2011). Ook veel andere opvoedprogramma's zijn gericht op coachen en, ook met als doel dat ouders na afloop van het programma zelf oplossingen voor nieuwe problemen kunnen bedenken (bijv. De Graaf, 2009). Bij het leren toepassen van de vaardigheden wordt veel gebruik gemaakt van doorvragen over recente voorbeeldsituaties en van rollenspellen. De professional geeft alleen minimale aanwijzingen om ouders te stimuleren de toepassing verder te concretiseren. Het stimuleren van zelfevaluatie in plaats van als professional een oordeel geven is een belangrijke techniek. Bijvoorbeeld bij het nabespreken van de oefenopdrachten worden ouders uitgenodigd zichzelf te evalueren, waarbij eerst ingegaan wordt op de dingen die goed zijn gegaan voordat gekeken wordt naar de punten die nog verbetering behoeven. Coaching en het werken aan empowerment krijgt in de praktijk mede invulling aan de hand van de – mits methodisch goed uitgevoerde - effectief gebleken inzet van oplossingsgericht werken (bv. Boendermaker, Boomkens & Boering, 2013; Van Yperen, Veerman & Bijl, 2015; Jansma & Van Hal, 2021).

4. Onderzoek

Onderzoek naar de uitvoering

a titel	Versteegen, H., & Vegt, A.L. van der (2009). Coach je kind Evaluatie van het eerste jaar. Utrecht: Sardes
b type onderzoek	Procesevaluatie van de eerste pilot-fase (2007-2008). op basis van interviews met .. ouders en .. gezinscoaches.
c samenvatting	De ondervraagde ouders en de coaches rapporteerden verbeteringen in het gezinsfunctioneren en de opvoeding. Onderzoekers spreken op basis van de door ouders en coaches gerapporteerde opbrengsten van Coach je kind over een 'good practice'. Aanbevolen werd het betrekken van vaders te behouden in de verdere uitvoering, en de samenwerking en afstemming met en tussen gezin en school te versterken. Beide aanbevelingen zijn opgevolgd. De school als coördinerende partij bij opvoedondersteuning van 4-12-jarigen wordt sindsdien in de uitvoering van Coach je kind stelselmatig betrokken.

a titel	Rijn, E. van (2011). Effect- en tevredenheidsonderzoek Coach je kind Amsterdam. Breda: Primoris.
b type onderzoek	In 2011 is een tevredenheid- en effectmeting uitgevoerd over de coaching van 35 gezinnen in 2010. Dossieronderzoek, interviews met 3 ouders, 3 gezinscoaches en 3 verwijzers.
c samenvatting	In dit onderzoek rapporteren ouders een vermindering van opvoedonmacht en onzekerheid. Ruim 80% van de ouders meldt verbetering van door hen zelf gekozen opvoedvaardigheden, twee derde kent en begrijpt de Nederlandse opvoedverwachtingen beter en bijna twee derde heeft meer zelfvertrouwen als opvoeder. Aanbeveling uit dit onderzoek was afstemming met en informatieoverdracht aan scholen over begeleide gezinnen te systematiseren en standaardiseren. Deze aanbeveling leidde tot de invoering van een cliënt-volgsysteem en een richtlijn voor een eindadvies.

a titel	Silva, I. N. da & en L. Klawitter (2020) <i>Procesevaluatie Coach je kind</i> , Amsterdam Sipi, stageproduct Masteropleiding cultuurpsychologie, UvA.
b type onderzoek	Het gaat om een procesevaluatie van de interventie Coach je kind op basis van kwalitatief en kwantitatief onderzoek, bestaande uit 6 interviews met uitvoerders in dienst van Sipi (gezinscoaches,

	coördinatoren, methodiekontwikkelaar, opleider), een groepsgesprek met een cliëntenpanel van ouders die Coach je kind jeugdhulp hebben ontvangen, en analyse van gegevens uit de Cliëntervaringsmonitor CEM+ (N=23)
c samenvatting	<p>Antwoorden op de onderzoeksvragen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In hoeverre sluit de methodiek die in het methodologische handboek uiteengezet is aan bij de manier waarop de interventie nu in de praktijk wordt uitgevoerd? <p>In grote lijnen sluit de huidige uitvoering van Coach je kind aan bij de beschrijving. Er hebben zich geen grote veranderingen voorgedaan in de methodologie door de jaren heen. De typen gezinnen aan wie Coach je kind wordt geboden hebben zich uitgebreid naar migrantengezinnen met andere culturele achtergronden en multiculturele ouderparen. En in de gezinnen spelen naast de oude problemen ook nieuwe problemen zoals echtscheiding, interculturele relaties en de grote invloed van sociale media. Echter het kernprobleem is gelijk gebleven: de opvoedonzekerheid en machteloosheid bij ouders.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. In hoeverre zijn betrokkenen onder wie ouders, gezinscoaches en hun leidinggevenden tevreden over Coach Je Kind? <p>Uit het cliëntenpanel en de eerste gegevens uit de Cliëntervaringsmonitor komt naar voren dat jeugdigen, ouders en gezinscoaches tevreden zijn over Coach je kind. De methode legt de nadruk op aspecten van jeugdhulp die ouders essentieel vinden, zoals vertrouwen opbouwen en aandacht voor het welzijn van ouders. De gezinscoaches zijn ook tevreden over Coach je kind. Ze vinden de methode duidelijk en uitvoerbaar.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Wat zijn de sterke en zwakke punten van Coach je kind? <p>Ouders en gezinscoaches onderscheiden een aantal sterke punten. Coaches en ouders noemen de koppeling met een gezinscoach met dezelfde taal en cultuur als het gezin een sterk punt. Ouders noemen de aandacht voor het welzijn van ouders een pré, gezinscoaches zien wel het risico dat daarnaar soms te veel aandacht uit kan gaan. Het bereiken van zelfvertrouwen bij jeugd en zelfredzaamheid bij ouders, jeugdige en gezin zijn niet altijd haalbare doelen.</p> <p>Aanbevelingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Breid de verkenningsfase in een Coach je kind-traject uit: dit ook in verband met nieuwe problemen als echtscheiding, interculturele relatie etc. • Maak de fasering van Coach je kind-trajecten flexibeler, vooral voor vluchtelingen die vanwege trauma's pas later toe zijn aan empowerment. • Coach je kind is een interventie gericht op opvoed- ofwel ouderondersteuning. Desalniettemin kan het perspectief van het kind nadrukkelijker een plek krijgen: betrek waar mogelijk de jeugdige meer bij het stellen van doelen, de evaluatie en het realiseren van de doelen. Dat bevordert de effectiviteit van de interventie.

	<ul style="list-style-type: none"> • Stel een lijst op met praktische vuistregels (do en dont's) voor de coaches om zich als coach minder te laten afleiden van het hoofddoel opvoedondersteuning. Ouders met een migratie-achtergrond hebben vaak een wenslijstje voor hulpverleners. Veel wensen van ouders zijn niet primair gericht op de opvoeding en/of het welzijn of de ontwikkeling van hun kinderen. Gezinscoaches die vraaggericht willen werken hebben soms meer houvast nodig om ouders te begrenzen en tegelijk draagvlak en relatie te behouden • Richt voor de gezinscoaches specifieke jaarlijks te volgen scholing in over Coach je kind (kwaliteitsbehoud). • Voer tweejaarlijks een formele evaluatie uit over interventie Coach je kind op basis van metingen van Goal Attainment Score (GAS) en uit de Cliëntervaringsmonitor. • Stel, om meer zicht te krijgen op de actuele invulling van Coach je kind een lijst op met standaarddoelen. Deze lijst is een hulpmiddelen bij het bepalen van hulpdoelen aan het begin van een hulptraject en maakt het mogelijk inzicht te verkrijgen in de inhoud van de hulp en de effectiviteit ervan. • Actualiseer de praktische handleiding van Coach je kind, verwijder oude formulieren en voeg nieuwe formulieren zoals die van vragenlijst CEM+ en GAS toe.
--	--

a titel	Visser, Britt (2021). Doelgerichter leren werken. Een eerste analyse van doelrealisatiemetingen van Sipi's jeugdhulp in Almere in 2020.
b type onderzoek	Het betreft een verkennend dossieronderzoek van 44 in 2020 afgesloten hulptrajecten die Sipi in Almere heeft uitgevoerd. In 44 van de 50 in 2020 afgesloten dossiers was meting van doelrealisatie aanwezig. Daarnaast omvatte het onderzoek interviews met twee jeugdhulpcoördinatoren en twee programmaleiders over veel gestelde doelen en standaarddoelen. Door de onderzoeker zijn de hulpdoelen uit de 44 dossiers gekoppeld aan de standaarddoelen en is beschrijvende analyse uitgevoerd en zijn tabellen opgesteld die overzicht verschaffen in gestelde ouderdoelen en kinddoelen.
c samenvatting	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe staat het met de gestelde doelen? Hulpdoelen blijken niet altijd meetbaar en concreet te zijn gesteld, waardoor het moeilijk is te bepalen of doelen zijn behaald. Een deel van gestelde de hulpdoelen was niet geëvalueerd; mogelijk omdat dit veelal doelen waren die niet te maken hadden met opvoeding of de jeugdige. • Wat zijn veel gestelde kinddoelen? 1/3 van de gestelde doelen zijn gericht op jeugdigen. Elk jeugdhulptraject dient tenminste één kinddoel te hebben. • Wat zijn veel gestelde ouderdoelen? Er worden veel meer ouderdoelen gesteld dan kinderdoelen. 2/3 van de hulpdoelen zijn gericht op ouders, 1/3 op kinderen. Dit is begrijpelijk aangezien Coach je kind opvoedondersteuning betreft, en dus ouders ondersteunt. • Hoe staat het met de meting van doelrealisatie.

In Almere is in 2020 de meting van doelrealisatie op twee verschillende manieren gescoord; met twee sets verschillende antwoordcategorieën. Hierdoor konden de 44 dossiers niet tezamen worden geanalyseerd.

- Wat zijn conclusies en aanbevelingen? Hoe kan Coach je kind naar een effectievere wijze van doelbepaling in gezinnen en naar invoering van een stelselmatige meting van doelrealisatie?

Het is belangrijk dat er bij de gezinscoaches een gedeeld begrip komt van de inhoud van de standaarddoelen; dat kan met hulp van werksessies. Het is belangrijk dat de hulpverleners de meerwaarde van het werken met standaarddoelen gaan ervaren; het vergemakkelijkt hun werk en vergroot de doelgerichtheid. Om dat te bereiken moeten de doelrealisatiescores goed worden teruggekoppeld aan de hulpverleners.

5. Samenvatting werkzame elementen

De belangrijkste werkzame element die ervoor zorgen dat de gestelde doelen bij de doelgroep worden behaald zijn inhoudelijk en praktisch van aard. Praktisch en inhoudelijk zijn overigens sterk met elkaar verweven.

Praktische werkzame elementen

- opvoedondersteuning aan huis: vermindert uitval en no show. Bovendien vindt de opvoedondersteuning dan plaats waar opvoeding zelf plaatsvindt: thuis. Dat bevordert aansluiting en praktische uitvoerbaarheid
- opvoedondersteuning door gezinscoaches met migratie-achtergrond en desgewenst zelfde taal- en cultuurachtergrond als de ouders: wekt vertrouwen, biedt herkenning, vergemakkelijkt communicatie

Inhoudelijke werkzame elementen

- cultuursensitief en outreachend werken: aansluiten en uitreiken naar de leefwereld van ouders is cruciaal om de drempel naar ondersteuning te verlagen en om bereik te realiseren
- vertrouwen opbouwen: door de tijd te nemen en methodisch gelegenheid te scheppen voor herkenning en erkenning
- beide ouders betrekken: versterkt opvoedcapaciteit en -effectiviteit ten behoeve van het functioneren van kinderen binnens- en buitenhuis
- bewustwording bij ouders (van eigen opvoedgedrag -doelen en -idealen en die in de Nederlandse samenleving)
- voorlichting en psycho-educatie (over opvoedtaken en -verantwoordelijkheden en over de mogelijkheden van positief opvoeden)
- empowerment
- coaching: ouders ondersteunen om hun eigen doelen na te streven en eigen oplossingen en krachten in te zetten (Oplossingsgericht werken)

6. Aangehaalde literatuur

Aarts, W., Marinissen, H., & Stevens, G. (2021). *Coach je kind, methodiekbeschrijving. Methodiekhandleiding deel 1*. Amsterdam Stichting Interculturele Participatie en Integratie (oorspronkelijk 2013, herzien 2021).

Asscher, J.J., & Paulussen-Hoogeboom, M.C. (2005). De invloed van protectieve en risicofactoren op de ontwikkeling en opvoeding van jonge kinderen. *Kind en Adolescent*, 26, 56-69.

Baart, A. (2001). *Een theorie van de presentie*. Utrecht: Lemma.

Baart, A., & Steketee, M. (2003). Wat aandachtige nabijheid vermag. Verkregen van: https://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/D2109331-5_014E.pdf.

Bakker, I., Bakker, K., Dijke, A. van, & Terpstra, L. (1998). *O&O in perspectief*. Utrecht: NIZW.

Bandura, A. (1977). Self efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.

Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*. New York, NY: Cambridge University Press.

Barnhoorn, J., Broeren, S., Distelbrink, M., De Greef, M., Van Grieken, A., Jansen, W., Pels, T., Pijnenburg, H., & Raat, H. (2013). *Cliënt-, professional- en alliantiefactoren: hun relatie met het effect van zorg voor jeugd. Verkenning van kennis en kennisvelden voor het ZonMw-programma Effectief werken in de jeugdsector*. Den Haag: ZonMw.

Bartels, E., & Verheijen, S. (2009). *Ouders en school, partners in opvoeding en onderwijs*. Utrecht: Forum.

Bellaart, H., Day, M., & Gilsing, R. (2016). *Effectief bereik van alle doelgroepen door jeugdhulp*. Den Haag. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Bellaart, H., Hamdi, A., Day, M., & Achahchah, J. (2018). *Wijkteams voor alle doelgroepen effectief. Een diversiteitskader met praktische tips*. Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Bengi-Arslan, L., Verhulst, F.C., van der Ende, J., & Erol, N. (1997). Understanding childhood (problem) behaviors from a cultural perspective: Comparison of problem behaviors and competencies in Turkish immigrant, Turkish and Dutch children. *Social Psychiatry & Psychiatric Epidemiology*, 32(8), 477-484.

Berg-le Clercq, T., & Kalsbeek, A. (2011). *Wat werkt in multiprobleemgezinnen?* Utrecht: NJi.

Blokland, A., Grimbergen, K., Bernasco, W., & Nieuwbeerta, P. (2010). Criminaliteit en etniciteit. Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52(2), 122-152.

- Boendermaker, L., Boomkens, C., & Boering, T. (2013). *Basismethodieken en interventies in de Amsterdamse jeugdzorg. Invoering en borging in de praktijk*. Hogeschool van Amsterdam.
- Breuk, R., Khatib, R., & Jongman, E. (2007). Functionele gezinstherapie: de culturele inpassing binnen een forensisch behandelcentrum. In R. Beunderman, A. Savenije, F. de Rijke, & P. Willems (red.), *Interculturalisatie in de Jeugd-GGZ. Wat speelt er?* pp. 11-30.
- Bronfenbrenner, U. (1979). Contexts of child rearing: Problems and prospects. *American Psychologist*, 34, (10), 844-850.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P.A. (1998). The ecology of developmental processes. W. Damon, R.M. Lerner. *Handbook of child psychology: Volume 1: Theoretical models of human development (5th ed.)*.993-1028. Hoboken: John Wiley & Sons Inc.
- Bucx, F. (red.) (2011). *Gezinsrapport 2011. Een portret van het gezinsleven in Nederland*. Den Haag: SCP.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020). Jaarrapport integratie 2020. Verkregen van: <https://longreads.cbs.nl/integratie-2020/onderwijs/>.
- Da Silva, I. N., & Klawitter, L. (2020). *Procesevaluatie Coach je kind*, Amsterdam Sipi, stageproduct Masteropleiding cultuurpsychologie, UvA.
- De Graaf, I. (2009). *Helping families change. The adoption of the Triple P – 390positive parenting program in the Netherlands*. Utrecht: Trimbos (proefschrift UvA).
- De Gruijter, M., Tan, S., & Pels, T. (2009). *De frontlinie versterken. Vernieuwende initiatieven in het voorportaal van de jeugdzorg*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- De Gruijter, M., & Razenberg, I. (2017). *Integratiekansen van Eritrese vluchtelingen in Nederland*. Verkregen van: <https://www.kis.nl/publicatie/integratiekansen-van-eritrese-vluchtelingen-nederland>.
- De Gruijter, M., Pels, T., Mesic, A., & Campbell, T. (2021) *Opvoeden in gezinnen van statushouders*. Verwey-Jonker instituut/Kennisplatform Integratie & Samenleving. <https://www.kis.nl/publicatie/opvoeden-gezinnen-van-statushouders>
- De Hoog, S. Harthoorn, H.E., Servage, R., Krauss, S., & Janssen, A. (2011). *Vaderschap 2.0: opvoedingsondersteuning voor vaders van nu*. Den Haag: E-Quality.
- De Jong, P., & Kim Berg, I. (2015). 3 e ed. *De kracht van oplossingen. Handboek oplossingsgericht werken*. Amsterdam: Pearson.
- De Roos, S., Bucx, F., & Van den Berg, E. (2021). *Sociale netwerken van ouders: steun bij de opvoeding en andere ouderschapstaken*. Sociaal en Cultureel Planbureau.
- De Roos, S., & Bucx, F. (2015). *Het welzijn van migrantenkinderen: de rol van de opvoeding en leefomstandigheden*. In F. Bucx, & S. de Roos (Eds.), *Opvoeden in niet-westerse migrantengezinnen. Een terugblik en verkenning*. pp. 71-96. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Distelbrink, M., Pels, T en Geense, P. (2005) *Diversiteit in vaderschap. Chinese, Creools-Surinaamse en Marokkaanse vaders in Nederland*. Assen: Van Gorcum.

- Distelbrink, M., Essayah, O., & Tan, S. (2009). *Ondersteuning van opvoeders in Amsterdam Noord, Slotervaart en Zuidoost: beleid, praktijk en migrantenorganisaties*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut
- Distelbrink, M., Pels, T., Tan, S., & Aarts, W. (2021). *Coach je kind, theoretische onderbouwing, Methodiekhandleiding deel 2*. Utrecht/Amsterdam: Kenniswerkplaats Tienplus/Verwey-Jonker Instituut/Sipi (oorspronkelijk 2013).
- Distelbrink, M. (2014). *Marokkaanse vaders bereiken met opvoedsteun*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Distelbrink, M., & Ketner, S. (2012). *Triple P voor niet-westerse ouders. Een literatuurreview*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut (een publicatie van Kenniswerkplaats Tienplus).
- Distelbrink, M., & Aarts, W. (2021). *Aansluiten bij diversiteit onder ouders*. In L. Boendermaker, M. Distelbrink, R. van Goor en T. Pels (red.) *Werken in wijkteams jeugd*. pp. 49-65. Coutinho.
- Distelbrink, M., Day, M., Badou, M., Cové, A., Achahchah, J., & Pels, T. (2020). *Moeders van de tweede generatie. Hun waarden en behoeften aan steun*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Distelbrink, M., Ekkelboom, L., Mehraz, A., Mesic, A., & Pels, T. (2021a). *Opvoeddebatten met vaders met een migratieachtergrond: de basis*. Methodiekbeschrijving en onderbouwing. Trias Pedagogica/Verwey-Jonker Instituut.
- Distelbrink, M., Ekkelboom, L., Mehraz, A., Pels, T., & Oudega, m.m.v. L. (2021b). *Opvoeddebatten Huiselijk geluk*. Methodiekbeschrijving en onderbouwing. Trias Pedagogica/Verwey-Jonker Instituut.
- Distelbrink, M., & Pels, T. (2015). *Sekseverschillen, onderwijs, religie in de opvoeding*. In F. Bucx, & S. de Roos (Eds.), *Opvoeden in niet-westerse migrantengezinnen. Een terugblik en verkenning*. (pp. 97-118). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Distelbrink, M., Pels, T., & Winkelman, C. (2017). *Waardenopvoeding in diversiteit. Het begint met een gesprek*. Achtergrondartikel bij teambijeenkomst. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Gardner, F., Leijten, P., Harris, V., Mann, J., Hutchings, J., Beecham, J., ... & Landau, S. (2019). *Equity effects of parenting interventions for child conduct problems: a pan-European individual participant data meta-analysis*. *The Lancet Psychiatry*, 6(6), 518-527.
- Gijsberts, M., & Herweijer, G. (2009). *Onderwijs en opleidingsniveau*. In: *Gijsberts, M., & Dagevos, J. (2009). Jaarrapport integratie 2009*. Den Haag: SCP/CBS p. 95-138.
- Gilsing, R., Stoutjesdijk, F., Distelbrink, M., & Tierolf, B. (2018). *Divers bereik. Jeugdhulp naar migratieachtergrond in Amsterdam*. Verwey-Jonker Instituut.
- Gingerich, W.J., & Peterson, L.T. (2013). *Effectiveness of solution-focused brief therapy: A systematic qualitative review of controlled outcome studies*. *Research on Social Work Practice*, 23, 266-283.

- Hoffman, E. (2018). *Interculturele gespreksvoering. Theorie en praktijk van het Topoi-model*. Vierde, herziene druk. Bohn Stafleu Van Loghum.
- Hoff & Vrooman, 2011. Hoff, S., Vrooman, C., (2011). *Dimensies van sociale uitsluiting. Naar een verbeterd meetinstrument*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Ince, D. (2011). *Wat werkt in opvoedingsondersteuning?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut (versie juli 2011).
- Jansma, A., & Van Hal, L. (2021). Uitgaan van de eigen kracht van ouders en jeugdigen. In: L. Boendermaker, M. Distelbrink, R. van Goor en T. Pels (red.) *Werken in wijkteams jeugd*. pp. 81-95. Coutinho.
- Jeugdregio's Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland (2016). *Prestaties in de praktijk. Een handreiking voor het uniform en geharmoniseerd meten van resultaten van specialistische jeugdhulp*.
- Jonkman, H., & Vandenbroucke, M. (2009). Nazorg voor allochtone jongeren in detentie. Verkregen van: <https://www.kis.nl/publicatie/nazorg-voor-allochtone-jongeren-detentie>.
- Kaminski, J. W., Valle, L. A., Filene, J. H., & Boyle, C. L., (2008). A meta-analytic review of components associated with parent training program effectiveness. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36, 567 – 589.
- Kesselring, M. de Winter, M., Horjus, B., van de Schoor R., & van Yperen, T. (2012). Do parents think it takes a village? Attitudes towards nonparental adults' involvement in the upbringing and nurture of children. *Journal of Community Psychology*, vol. 40, no. 8, 921-937.
- Kullberg, J., & Nicolaas, H. (2009). Wonen en wijken. Gijsberts, M., & Dagevos, J. (red). Jaarrapport integratie 2009. Den Haag: SCP/CBS, p. 168-200.
- Leijten, P., Raaijmakers, M., Orobio de Castro, B., & Matthys, W. (2016). Incredible years – Ouderprogramma voor gedragsproblemen bij kinderen uit laagopgeleide en migrantengezinnen. *Systeemtherapie*, 28, 233-241.
- Leijten, P., Raaijmakers, M.A.J., Orobio de Castro, B., van den Ban, E., & Matthys, W. (2017). Effectiveness of the Incredible Years Parenting Program for families with socioeconomically disadvantaged and ethnic minority backgrounds. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 46, 59-73.
- Naber, P., Bijvoets, M., & Heerebeek, M. (2009). *Ontwikkeling en opvoeding van migrantenjeugd in Amsterdam. Gesprekken met tieners en ouders in Slotervaart, Zuidoost en Noord*. Amsterdam: Hogeschool Inholland.
- Nederlands Jeugdinstituut (2021a). *Cijfers over eenoudergezinnen*. Verkregen van [Cijfers over eenoudergezinnen | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#) op 02-02-22.
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Definitie van gedragsproblemen*. Verkregen van: <https://www.nji.nl/gedragsproblemen/definitie> op 02-02-22.
- Nederlands Jeugdinstituut. (2021). *Dossier Jeugdigen met een migratieachtergrond* (update zomer 2021).

- Omlo, J. (2017). Wat werkt bij outreachend werken? Kansen en dilemma's voor sociale wijkteams. Movisie.
- Patterson, G. (1971). Families. Ill.: *Research Press*.
- Pels, T. (2003). Respect van twee kanten. Een studie over last van Marokkaanse jongeren. Assen: Van Gorcum.
- Pels, T., & de Haan, M. (2007). Socialization practices of Moroccan families after migration: a reconstruction in an 'acculturative arena'. *Young. Nordic Journal of Youth Research, 15* (1), 71-91.
- Pels, T., Distelbrink, M., & Postma, L. (2009). Opvoeding in de migratie-context. Review van recent onderzoek naar de opvoeding in gezinnen van nieuwe Nederlanders, in opdracht van NWO. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Pels, T. V. M., Distelbrink, M., & Tan, S. (2009). Meetladder diversiteit interventies : verhoging van bereik en effectiviteit van interventies voor (etnische) doelgroepen. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Pels, T. Ketner, S., & Naber, P. (red.) (2012). Een vader is meer dan 100 meesters. Versterken van vaderschap in Amsterdam. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut (een publicatie van Kenniswerkplaats Tienplus).
- Peter, M., & Marshall, J.D. (2007). Education and empowerment: postmodernism and the critique of humanism. *Education & Society, 9*, (2), p.123.
- Pharos. (2019). Factsheet: Opvoedondersteuning bij niet-westerse migranten en vluchtelinggezinnen. Verkregen op 21-07-2020 via: <https://www.pharos.nl/factsheets/opvoedondersteuning-bij-niet-westerse-migranten-en-vluchtelinggezinnen/>.
- Ponzoni, E., Pels, T., & Thielman, L. (te verschijnen). Werken in de wijk: aansluiten bij de leefwereld van ouders en jongeren. In: L. Boendermaker, M. Distelbrink, R. van Goor en T. Pels (red.) *Werken in wijkteams jeugd*. Coutinho.
- Regio Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland (2020). Factsheet CEM+. Samenwerkende gemeenten Amsterdam-Amstelland & Zaanstreek-Waterland.
- Rijn, E. van (2011). Effect- en tevredenheidsonderzoek Coach je kind Amsterdam. Breda: Primoris.
- Risley, T.R., Clark, H.B., & Cataldo M.F. (1976) Behavioral technology for the normal middle class family. In: E.J. Mash, L.A. Hamerlynch & L.C. Handly (eds), *Behavior modification and families* (pp. 34-60). New York, NY: Brunner/Mazel.
- Santisteban, D.A., Suarez-Morales, L., Robbins, M.S., & Szapocznik, J. (2006). Brief strategic family therapy: lessons learned in efficacy research and challenges to blending research and practice. *Family Process, 45*(2), 259-272.
- Steketee, M., van der Gaag, R., & Wolthuis, A. (2016). Jeugdcriminaliteit onder migranten. Utrecht: Verwey-Jonker instituut/Kennisplatform Integratie & Samenleving.

- tevens, G.W.J.M., Vollebergh, W.A.M., Pels, T., & Crijnen, A.A.M. (2005). Predicting internalizing problems in Moroccan immigrant adolescents in the Netherlands. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *40*, 1003-1011.
- Stevens, G., Vollebergh, W., Pels, T., & Crijnen, A. (2006). Opvoeding en probleemgedrag in Marokkaanse gezinnen in Nederland. In T. Pels, W. Vollebergh (Eds.), *Diversiteit in opvoeding en ontwikkeling: een overzicht van recent onderzoek in Nederland* (pp.117-129). Amsterdam: Aksant.
- Stevens, G.W.J.M., Vollebergh, W.A.M., Pels, T., & Crijnen, A.A.M. (2007). Problem behavior and acculturation in Moroccan immigrant adolescents in the Netherlands: Effects of gender and parent-child conflict. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *38*, 310-317.
- Stevens, G., van Dorsselaer, S., Boer, M., de Roos, S., Duinhof, E., ter Bogt, T., van den Eijnden, R., Kuyper, L., Visser, D., Vollebergh, W., de Looze, M. (2018). HBSC 2017. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Utrecht/Den Haag: Universiteit Utrecht, Trimbos instituut, Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Super, C.M., & Harkness, S. (1986). The developmental niche: A conceptualization at the interface of child and culture. *International Journal of Behavioral Development*. *Cross-cultural human development*, *9*, (4), 545-569.
- Tan, N., Bekkema, N., & Öry, F. (2008). Toepasbaarheid van opvoedings-ondersteuning voor Marokkaanse en Turkse gezinnen in Nederland, in het bijzonder van het programma Samen Starten/DMO-P. Leiden: TNO Kwali-teit van leven.
- Tavecchio, L., & Bos, H. (2011). Inleiding op het themanummer 'Vaderschap, rol van vaders in opvoeding van kinderen en diversiteit in vaderschap'. *Pedagogiek*, *31*, 3-10.
- Tierolf, B., Steketee, M., Gilsing, R., Bellaart, H. (2017). Leefomstandigheden van kinderen met een migratieachtergrond. Feiten en cijfers. Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Van den Broek, A., Kleijnen, E., & Keuzenkamp, S. (2010). Naar Hollands gebruik? Verschillen in gebruik van hulp bij opvoeding, onderwijs en gezondheid tussen autochtonen en migranten. Den Haag: SCP.
- Van Doorn, L., Huber, M., Kemmeren, C., Van der Linde, M., Räkens, M., & van Uden, T. (2013). Outreachend werkt!, Utrecht: Movisie.
- Van Stapele, N., & Bwalya, O. (2021). Plan evaluatie: weerbare vaders. Den Haag/Rotterdam: International Institute of Social Science (ISS)/Vital Cities and Citizens, Erasmus Universiteit.
- Van Zeijl, E., Crone, M., Wiefferink, K., Keuzenkamp, S., & Reijneveld, M. (2005). Kinderen in Nederland. Den Haag/Leiden: SCP/TNO.
- Versteegen, H., & van der Vegt, A.L. (2009). Coach je kind Evaluatie van het eerste jaar. Utrecht: Sardes.
- Visser, B. (2021). Doelgericht leren werken. Een eerste analyse van doelrealisatiemetingen van Sipi's jeugdhulp in Almere in 2020.

Voorwinden, M., & Sondejker, F. (2021) Ondersteuning bij ouderschap en opvoeding voor inburgeringsplichtige ouders. Verwey-Jonker instituut/Kennisplatform Integratie & Samenleving. <https://www.kis.nl/publicatie/ondersteuning-ouderschap-opvoeding-voor-inburgeringsplichtige-ouders>.

Watzlawick, P., Helmick Beavin J., & Jackson, D. (1974). De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie. Van Loghum Slaterus, Deventer.

Samenwerking erkenningstraject

Het erkenningstraject wordt in samenwerking uitgevoerd door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), het RIVM Centrum Gezond Leven (CGL), het Kenniscentrum Sport & Beweging, Vilans, het Trimbos Instituut en MOVISIE. Door samen te werken aan het beoordelen van interventies volgens eenduidige criteria streven wij naar kwaliteitsverbetering in de betrokken werkvelden.

